

A FELSŐBORSODI
REFORMÁTUS EGYHÁZMEGYE

1908. SZEPTEMBER HÓ 1., 2. NAPJAIN HAN-
GÁCSON TARTOTT ŐSZI KÖZGYŰLÉSÉNEK

JEGYZŐKÖNYVE.

SZERKESZTETTE:

SZUHAY BENEDEK

EGYHÁZMEGYEI PAPI FŐJEGYZŐ.

SÁROSPATAK, 1908.
NYOMTATTA RADIL KÁROLY A REF. FŐISKOLA BETŰIVEL.

A FELSŐBORSODI
REFORMÁTUS EGYHÁZMEGYE

1908. SZEPTEMBER HÓ 1., 2. NAPJAIN HAN-
GÁCSON TARTOTT ŐSZI KÖZGYŰLÉSÉNEK

JEGYZŐKÖNYVE.

SZERKESZTETTE:

SZUHAY BENEDEK

EGYHÁZMEGYEI PAPI FŐJEGYZŐ.

SÁROSPATAK, 1908.
NYOMTATTA RADIL KÁROLY A REF. FŐISKOLA BETŰIVEL.

A FELSŐBORSODI REF. EGYHÁZMEGYE 1908. SZEPTEMBER
1., 2. NAPJAIN HANGÁCSON TARTOTT KÖZGYÜLÉSÉNEK

J E G Y Z Ö K Ö N Y V E .

Jelen voltak :

Vadászy Pál
esperes

Ragályi Béla
egyházmegyei gondnok

elnöklete alatt :

Svingor József

Székrenyessy Árpád

Botos József

Gróf Vay Tihamér

Dávid József

Zsóry Gusztáv

Szuhay Benedek

Elek József

papi

világi

tanácsbírák.

Szuhay Benedek egyházmegyei papi főjegyző,
Molnár László egyházmegyei világi főjegyző,
Szentmártoni Dániel egyházmegyei papi aljegyző,
Dr. Orbán József egyházmegyei világi aljegyző,
Dr. Sáfrán Dezső egyházmegyei ügyész.

Bárdos István, Barna Gyúia, Bartha Mihály, Batta József, Beregszászy Ferenc, Csapó János, Csiky József, Csiky Zoltán, Dakó Lajos, Demeter Bertalan, Farkas József, Kazay Géza, Kun József, Nagy Barna, Nagy Ferenc, Tóth József, Jószy Dénes, Zayzon Mihály lelkészek ; Almássy Bertalan, Pozsga József, Fóris János segédlelkészek.

A tanító testület rászéről mint képviselők : Gööz Ferenc, Körössy Antal tanítók.

Ezeken kívül egyházak küldöttei, tanítók és nagy számú hallgatóság.

1. Esperesünk a közgyűlés működésére Isten megáldó segedelmét kérő áhítatos imája után egyházmegyei gondnokunk kiemelvén azt, hogy a mai veszedelmes időben, midőn minden téren a felekezeti torzsalkodások jelenségei szemlélhetők, midőn a nehéz harc megvívásához egyháziak és világiak egyetértése fölötte kívánatos: — szívélyesen üdvözölvén a nagy számban összesereglett közgyűlési tagokat:

A közgyűlést megnyitotta.

2. Esperesünk felolvasta félévi jelentését, mely következőleg hangzik:

Nagytiszteletű Egyházmegyei Közgyűlés!

Majd egy félév repült el fejünk felett, mióta egyházi és iskolai életünk oltára körül összegyűlekeztünk, hogy ott bemutassuk e két nagy célt szolgáló áldozatunkat a nyilvánosság előtt, azon tudatban lévén, hogy aki a valláserkölcsi élet nagy érdekeit szolgálja, az a hazát is szolgálja, annak szellemi és anyagi előhaladásán is fáradozik öseinktől örökölt ezen szent hagyományt mindig szem előtt tartottuk, szent kötelességünknek tartjuk most is, midőn meggyőződésünk szilárdságával állunk azon zászló alá, melynek egyik oldalára prot. szent Sionnak, másrésről a haza magasztos érdekeinek szent szolgálata van felírva Reformált egyházunk ősidőktől óta melegágya volt a tiszta, romolhatatlan puritán eszméknek, mert csak e légkörben találta fel igazi táplálékát, szemben az aulikus alkura számító feudális eszmékkal, melyek az opportunitás ruganyos keretében jutottak kifejezésre fényben, csillogó öltözetben, sokszor kihívó fölényt gyakorolva az általa lenézett liberalismus sok küzdelemmel, nehéz harcokat vívódó szegény alakjaival szemben. És mint ha joga sem volna e hozzánk menekült szabad szellemnek, a népek, a nemzetek versenyében, legközelebb pedig hazánkban az életre: csak morzsalékkal táplálhatja szegény fiait, — és míg ezek mankót is csak kegyeletből kapnak: addig a katholicismus — mintha mi csak mostoha gyermekei volnánk a hazának, fényben, hatalomban, szinte dicsekedve, szinte kihívólag mutogatja, hogy magasabb védelemben részesül, mintha hívei mindnyájan a régi római nemzeti kuria mentő várainak büszke lakói volnának és a milliárdok, melyeknek korlátlan élvezetében évszázadokon át egyházuk részesül, habár nagy nemzeti

célokat tarthatnának is szolgálni: a túlkapó klerikalizmus gazdagon terített asztalának fényét emelik, nem maradván fel három millió koronával lecsendesített egyházunknak más, mint a milliárdok fényének káprázata és az idők teljességének boldogító reménye, vagyis a lemondással határos, kisajtott türelem. Őh, vajjon lesz-e idő, mikor elmondhatja a jövő nemzedék a „türelem rózsát terem“ számukra!? Igen, mert a klerikalizmus terjeszkedési képessége és óriási ereje ijesztő módon növekedik. Nehány évvel ezelőtt a sértésnek bizonyos neme volt „klerikális“-nak neveztetni, ma pedig az dicsőség számba megy, midőn meghódították az országot, még pedig nem úgy, mint az ellenség, melyet ha a nemzet elűz, nyoma vesz: hanem úgy, mint a polyp, mely életerejétől megfosztott zsákmányán halálra kíntásig rágódik. Mintha a Kollonics-féle elvek kezdenének életre kapni, vagy mintha a középkori eszmék kelnének ki sírjaikból: egymásután kezdenek elvekkkel, eszmékkal, szentesített országos törvényekkel — ha azok céljaik gátjai — vakmerően szembe szállani, a nélkül, hogy megérdemlett elbánásban részesülnének.

De nem folytatom tovább panaszomat, mert ha annak hangjai viharrá nőnének is, némaság lenne reá a felelet, céloom úgy sincs más, mint felszínen tartani a százados sérelmek keserű érzését, melyek panaszunk kútforrásai, másrésztől szeretném, ha országosan felhangzó panaszainkra, a lethargiájából felrázott köz felfogás az igazság szavával válaszolna, s ez által szegény egyházunk méltányosabb eljárásban részesülhetne, s nem záratnék be előttük az államnak, az idegen szerzetesek és jezsuiták előtt mindig nyitva álló pénztára.

Országos bajokról emlékezvén, eszmerokonság folytán szólnunk országos dolgainkról is. Ilyeneket teremtett az új egyházi törvény több rendelkezése, melyeknek végrehajtása azért nehéz és lassan haladó, mert az egyes conventi utasítások is egymás után változtak némely dolgokra nézve s így az egyik rendelkezés szerint végzett munkát a rákövetkező megváltoztatta. De végre már az állandóság jellegébe öltözött utasítások szerint elkészített „Vagyon leltárak“ megvannak, csak felülvizsgálatra várnak, valamint az adócsökkentéshez szükséges „rovatos ívek“ is, melyek a régi és új adó kimutatására szolgálnak. Óhajtott volna, hogy a Vagyon leltár minden egyházban helyesen volna kiállítva, mert ez alapja a költségvetés helyes megszerkesztésének is. Megjegyzem, hogy az elnökletem alatt összeült bizottság dolgozott is ki egy mintát, mit a biz. jegyzőkönyvvel együtt tájékoztatás végett minden lelkésznek

megküldöttem, ez által eleget tettem a tavaszi közgyűlésünk 16. sz. jegyzőkönyv 6. pontban foglalt felhívásnak.

Nagy átalakúláson megy keresztül a domesztikai járulék befizetésének kérdése is. Eddigi eljárásunkkal szemben most és ezután minden év *november* 1-ig kell azt befizetni, bár az *augusztus* 30-án nálam tartott bizottság előtt is kifejezett álláspontom e tekintetben az, hogy amely egyházak a kifizetést teljesíthetik, azok küldjék be az összeget kellő helyére az egyházmegyei megbizott-hoz, a nem fizethetők helyett pedig előlegeznék az e. megyei köz-ig. pénztár 5 vagy 6° „ fizetési teher mellett, hogy így egy összegben küldetvén be az összes járulék: egyházmegyénk jó hírre e tekintetben is fennmaradjon.

Összes terheink között legnagyobb az országos nyug- és gyámintézeti járulék befizetése, mit szintén a domesztikai összeggel egy időben *november* 1-ig kíván a conventi határozat teljesíteni. E tekintetben kaptam ugyan oly értelmű utasítást, hogy a f. évi gyámügyi terhet fogjam ki a július—decemberi congruából. de ezt nem tehettem, mert több lelkész illetménye bizonyos levonásokkal csonkán jött hozzám, némelyik lelkésztársam pedig erre kölcsönzött tartozása törlesztésére fordította, hogy hitele továbbra is meglegyen, ily körülmények között tehát ragaszkodnom kellett a conventi határozatban kimondott határidőhöz annyival inkább, mert így a congruás lelkészek szigorúbb elbánásban részesültek volna, mint a nem congruások, kiktől a járulék csak *november* 1-re követeltetik. Ily helyzetben nem tehettem mást, mint azt, hogy a különben is épen aratás körül legnagyobb szükséggel küzdő lelkésztársaim közt a congruát kiosztottam, azon természetesen mondható gondolatban lévén, hogy a kitett időben eleget fognak tenni, habár nehezen esik is, fizetési kötelezettségöknek. Kérdésbe tehető, hogy vajjon nem volna-e jó egyházkerületünk útján felterjesztéssel élni a conventhez az iránt, hogy a fizetésképtelen congruás lelkészek oly kedvezményben részesítenének, hogy nyugdíj-jarulékuk az 1909-ik évi első félévi congruából visszatartathók lennének!?

Nagytisztelétű egyházmegyei Közgyűlés! A reformalkotások végrehajtási processusából kivehető ezen sok munka anyagából s az ezenkívül előbb tapasztalható bizonytalanságból látható, hogy az esperesi teendők igen megszapordtak, úgy, hogy ez év egyik legmunkásabb évemnek mondható. De a munka magában véve gyönyörűsége, ha annak komolyságát, nyugodtságát nem zavarják fel a veszteség fel-fel szálló sóhajtásai, könnyei. De e sóhajtások e könnyek sem maradtak el, midőn előbb *Szilágyi János* bánhor-

váti nyug. tanítót szólítá ki közülünk a halál. Négy évtized magaslatáról tekinthetett vissza becsületesen megfutott múltjára, melynek fényt, meleget kölcsönzött a komoly munka-szeretet mellett az a pátriarchális egyszerűség, mely az ő egyszerűségében nyilatkozott. Kedélyes jó humora, mellyel a munka gondfelhőit is sokszor ritkította, általánosan ismert alakká tette őt, úgy, hogy tisztársain kívül szélesebb körben is kedves egyéniség volt. Özvegyi gyászát, mit néhány évig hordozott, most már letette. Ott fekszik a miskolci temetőben, hová ki kísérte a kegyelet. Küzdött a hazáért, küzdött a népnevelés ügyéért, most már pihen küzdelmei után. Legyen áldott emlékezte!

De alig száradtak fel könnyeink, újra sírnunk kellett. Egy új sírhalom domborult a velezdi temetőben, mely alá kedves papját temeté f. hó 23-án a pásztor nélkül maradt nyáj impozáns módon megnyilatkozott kegyelete. Sírt a nép, kesereggett. A Sajó viz a Babyloni vizek képét mutatta, midőn „nagy siralomban keseregünk”. Mint a fák lombjai vihar alkalmával, úgy borúlt össze egy sötét gyász hatása alatt: gyülekezet, család, rokonság, tisztársak. Midőn megszólaltak a síró gyülekezet ajakán a 90 zsoldár magasan szárnyaló hangjai, alig volt egy-két szem, mely szárazon maradt volna. Mintha az az áldott, szelíd lelkű pap, családapa és barát koporsóból kiszállt szellemével ott lebegett volna felettünk: megakarván tudni, hogy vajjon siratják-e őt? egy síró tömeggé olvadtak át férfiak és nők felekezeti különbség nélkül. A síró szülék könnye könnyeket csalt a gyermekek szemébe is, hogy együtt sirassák a megsirathatatlant, kinek koporsójára a kesergő özvegy két árvájával összefolyt könnyeit öntözé, fel-fel sikoltva majd elmerengve jövője romjain. Egyházmegyénknek buzgó tanácsbírája, majd később tanügyi biz. elnöke is volt, betöltve híven munkakörét példás lelkiismeretességgel, mit szeretett egyházmegyéje is méltányolt az által, hogy állásáról megismételt lemondását sem fogadta el. Vasárnapi elfoglaltságok dacára is 25 lelkész és néhány tanító kísérte ki a temetőbe a fellegek harmatkönnyeiével is megöntözött koporsóját, szívünk azon legbensőbb ima szerű, hő óhajtásai között, hogy az elhúnytak adjon meleg ágyat a pihentető anyaföld, — kedvesei felett pedig örködjék a titkos, de bölcs célok szerint munkálkodó Isteni kéz!

Ezek után szívesen üdvözölve a Nagytiszi. e. megyei közgyűlést, magamat kegyes jóindulatába a legmélyebb tisztelettel ajánlom.

Közgyűlésünk e jelentés alapján meggyőződven arról, hogy egyházmegyénk úgy szellemi, mint anyagi élete folytonos előhaladásban van: esperesének gondos jelentéseért hálás köszönetet szavaz.

3. Miklós Ödön, Bárczay László, Zsóry György vil. tanácsbírák akadályozva lévén a megjelenésben:

igazolásuk tudomásul vétetett.

4. Olvastatott özv. Dr. Bartók Györgyné és főt. Kenessey Béla erdélyi ref. püspök köszönő levele, melyet tavaszi közgyűlésünkben részvét illetve üdvözlő levelünkre küldöttek Erdély bérces honából.

Örvendetes tudomásul vétetik s mindkét levél, mint az együttérző szeretetnek megható bizonyága, — levéltárunkba helyeztetik el.

5. a) Az esperesi jelentés a fájó részvét igaz hangján emlékeztet meg *Bodnár István* sajtóvezető lelkész egyházmegyei tanácsbíró, tanügyi bizottsági elnök elhunytáról, akinek korai halála mélyszégyen gyászba borította nemcsak az árván maradt családot, de egy virágzó egyházat és egyházmegyénket is:

Közgyűlésünk amiként a halálhír vételekor, úgy a hivatalos bejelentéskor is mély meghatottsággal osztozkodik úgy a családnak mint a pásztor nélkül maradt nyájnak igaz fájalmában. Bodnár István ez apostoli szelidségű igazi lelkipásztor, míg Istentől nyert talentumait, férfiúi lelke erejével értékesíthette; mint pap és kormányzó férfi mindig ott küzdött, ahol az egyházak nagy és szent érdekeiről volt szó. Mint tanügyi bizottsági elnök nemes buzgalommal, lankadást nem ismerő kitartással, ügyes tapintattal azon fáradozott, hogy az iskolák, egyházunk e veteményes kertjei virágozzanak s mindeniknek fudamentoma legyen a Jézus Krisztus s az ő szelleméből fakadt tiszta vallás-

erkölcsi nevelés. Nemes baráti szívének lángja közmondásossá vált példás szerénysége lan-
kadást nem ismerő kötelesség szeretette míg
egyrésről örökre megőrzi nevét és emlékezetét:
addig másrésről szeretjük hinni, hogy az
isteni gondviselés oltalmazó szárnyaival takar-
gatni fogja úgy az árván maradt családot mint
az imádásig őt szerető gyülekezetet. Elhunyt
felett mi is részvét könyeket hullatunk. S míg
gondolatban fölkeressük a sajóvelezdi sirkertet;
hol az igaz ember alussza örök álma: csön-
des pihenést kívánván a korán kidőlt férfi
porainak; addig más résről hálával borulunk
le az Isten előtt, hogy e férfiut nekünk adta,
kinek szép lelke bizonyára még a magasból is
áldást kíván mindazokra akiket ő mindhalálig
híven szeretett.

E jegyzőkönyvi pont a gyászoló családnak
is megküldetni határozottatott.

b) A Bodnár István halálával megüresedvén egy papi
tanácsbírói állás:

a szavazás november 1-iki határidővel
elrendeltetik. A szavazatok felbontására, esetleg
az újabb szavazás elrendelésére a segélyosztó
bizottság utasíttatik.

A segélyosztó bizottságban a Bodnár István
helyét Botos József tanácsbíró tölti be. Tanügyi
bizottsági elnökké: Elek József tanácsbíró, s
ugyancsak ő választatik a tanítókat vizsgáztató
bizottság elnökévé is.

A gyántári választmányban megüresedett
póttagság betöltése tavaszi közgyűlésünkre ha-
lasztatik. Az időszakos tanács póttagsága a válasz-
tandó új tanácsbíróval töltetik be.

Végül mivel az Elek József lemondásával
az egyházmegyei tanügyi bizottságban egy lel-
készi bizottsági állás üres maradt, e helyre:
Kazay Géza laki lelkész választatott.

6. Botos József tanácsbíró indítványozza, hogy Miklós Ödön világi tanácsbírónak szép reményekre jogosító fia gyászos elhunya alkalmából részvétiratban fejezzük ki érzelmeinket.

Közgyűlésünk ismerve e kiváló tanácsbíró-
nak anyaszentegyházunk és iskoláink érdekében
kifejtett eddigi hathatós munkálkodását és saj-
nosan tapasztalva, hogy családi gyásza miatt
már régebben nem vehetett részt tanácskozá-
sainkban: mi fájó érzéssel vettük kedves fia
ifj. Miklós Ödön halálhírét, akiben szeretjük
hinni sok viharokat kiállott anyaszentegyházunk
leendő erős oszlopát veszítette el. Midőn e
szépreményekre jogosító ifjút közgyűlésünk is
megsiratja: egyuttal kéri a gondviselést, hogy
az irtóztató csapás elhordozására adjon elegendő
erőt a mélyen sujtott családnak s részvét iratunk
legyen legalább egy fénysugár a bánat sötét
éjszakájában.

E részvét irat a gyászoló családnak meg-
küldetni határozottatott.

7. a) Olvastatott Svingor József és Molnár László egyház-
megyei kiküldöttek jelentése, mely szerint a lemondás folytán
megüresedett sajióivánkai lelkész-tanítói állásra a gyülekezet
meghívás útján Ecsedi Tóth József miskolci segédlelkészt
választotta.

Miután a csatolt iratok alapján meggyőző-
dőtt közgyűlésünk arról, hogy a lelkész választás (E. T. II. t.-c. 12. §) a törvény szigorú
betartásával történt: a választás megerősítették.

b) Ugyancsak ezzel kapcsolatban olvastatott Elek József
és Zsóry György egyházmegyei kiküldöttek jelentése arról,
hogy ők E. Tóth Józsefet új állásába ünnepélyesen beiktatták.

Tudomásul vétetett.

8. Kiss András Martonyiba, Szakács Boldizsár Mályin-
kába rendes tanítóul megválasztatván.

Közgyűlésünk mivel minden, a beerősítéshez szükséges okmányok rendben vannak: a választást megerősíti.

Takács Boldizsár a hivatalos esküt ünnepelesen a gyűlés színe előtt letévén neki erről a bizonyítványt kiadjuk. Kiss András pedig az esküről szóló bizonyítványát a nt. esperesi hivatalnak 30 nap alatt tartozik beküldeni.

9. Révai Miksa kondói tanító jelenti, miszerint nehéz anyagi helyzete nem engedte meg, hogy a június hóban tartott képesítő vizsgálatokon oklevelét megszerezhesse, egyszersmind ígérve azt, hogy enemű kötelezettségének a f. évi december hóban eleget teend, tisztelettel kérelmezi, hogy mint ideiglenes tanító a kondói egyházban még egy évre meghagyassék.

Közgyűlésünk ismerve folyamodó tanító nyomasztó anyagi helyzetét, népes családját, másfelől méltányolva a tanítói pályán idáig kifejtett tevékenységét kérelmét még ez egyszer kivételesen teljesíti s a kondói egyházban továbbra is meghagyja, de csak az esetben, ha a már kihirdetett pályázat határ idejéig oklevelés pályázó nem jelenkezik, továbbá oly kikötéssel, hogy oklevelét dec. hó folyamán megszerezve, mutassa be a nt. esperesi hivatalnak.

10. Olvastatott a berentei lelkész és presbiterium beadványa, melyben az iránt kérelmeznek, hogy Dani József ideiglenes tanító a berentei egyházban továbbra is meghagyassék.

Közgyűlésünk a bemutatott iratokból meggyőződven arról, hogy nevezett tanító a közeljövőben eleget tesz azon kötelezettségének, hogy oklevelét bemutassa, a berentei egyház kérelmét teljesíti s Dani Józsefet oklevelének utólagos bevárása mellett ott továbbra is meghagyja.

11. Mult tavaszi gyűlésünk 14. pontjára vonatkozólag jelentetik, hogy Juhász Andor nekézsenyi ideiglenes tanító oklevelét mindez ideig nem szerezte be, sőt annyit sem tett

meg, hogy legalább e mulasztását indokoló jelentéssel járult volna közgyűlésünk elé.

Közgyűlésünk rosszalását fejezi ki nevezett tanító hanyagsága felett, ez uttal azonban még nem alkalmazta vele szemben a törvény szigorát, hanem egy évre meghagyja a jelen állásában, oly kikötéssel azonban, hogy egy éven belől oklevelét okvetlenül szerezze be.

12. Bálint János és Ferenczy Dániel végzett hittanhallgatók az iránt kérvényeznek, hogy a segédlelkészi vizsga letévése után ők egyházmegyénkbe óhajtják magukat bekebeleztetni.

Azon feltétel mellett, hogy nevezett ifju hittanhallgatók a szükséges bizonyítványt megszerzik s azt a nt. esperesi hivatalnak bemutatják: mindketten bekebeleztetnek egyházmegyénkbe elhelyezésükről esperes gondoskodván.

13. Olvastatott az 1908. július hó 28-án Edelényben tartott lelkész-értekezleti közgyűlés jegyzőkönyve, melynek fontosabb s közgyűlésünk által is megerősítendő tárgyai a következők:

a) A második jkönyvi pont szerint Dávid József értekezleti elnök e nemű tisztében az alapszabályszerű 3 évet kitöltvén, az elnöki állásról lemondott, értekezleti közgyűlés azonban őt — mint vezetésre hivatott egyént — ki idáig is sok szép tanujelét adta az elnöki állásra való rátermettségének, az értekezlet elnökévé egyhangu lelkesedéssel ismételtén megválasztotta.

Közgyűlésünk őszinte örömmel látja a bizalomnak eme szép megnyilatkozását s Dávid Józsefet — mint az értekezlet újonnan megválasztott elnökét — a maga részéről is a legmelegebben üdvözli.

b) A negyedik pont foglalkozik: „A ker. vallás és socialismus“ cím alatt beérkezett pályamunkával, röviden ismeretve a bíráló bizottság előterjesztését, mely szerint a munka megüti a mértéket s érdemes a kitűzött 20 kor. jutalomra.

Szerzője Demeter Bertalan értekezleti alelnök, kinek sikeres munkásságát elismeréssel méltányolja ért. közgyűlés s részére a 20 kor. pályadíjat kiadni határozza.

Közgyűlésünk a Demeter Bertalan komoly irányú munkálkodását szintén elismeréssel veszi tudomásul s a legszebb reményeket fűzi e lelkésztársunk további működéséhez.

c) A 5. pont ismerteti a nyugdíjterhek csökkentése tárgyában kiküldött bizottság véleményes javaslatát, mely szerint indítványoztatik, hogy 5 éven át 2—2 ezer, vagyis összesen 10 ezer koronát szakítsunk ki az egyházmegyei gyámtárból s ez összeg a szolgálati évek arányában osztassék szét, mely indítványt az értekezleti közgyűlés is egyhangulag elfogadta s megerősítés végett az egyházmegyei közgyűlésre felterjeszteni határozta.

A véleményes javaslatban foglalt szám- adatokból meggyőződvn közgyűlésünk arról, hogy a kérdéses 10 ezer kor. kiszakítása sem a gyámtár jövőjét, sem az özvegyek évi járu- lékát nem veszélyezteti; de másfelől tudva azt, hogy a nyugdíjintézzettel bekövetkezett újabb megadóztatás nagyon is kívánatossá teszi a papság anyagi helyzetének könnyítését: értekez- leti közgyűlés határozatát 26 szavazattal 2 elle- nében megerősíti s az egyházmegyei gyámtárból 10 ezer koronának kiszakítását engedélyezi, kimondván, hogy a jelzett összeg a bizottsági javaslatban foglalt kulcs szerint osztandó szét, vagyis minden szolgálati évre 16 kor. fog esni, megjegyeztetvén, hogy 1890 előtt a mikor t. i. az új gyámtár megalakult 8—8 szolgálati év vétetik egynek. Az így felosztandó gyámtári tőke-segélyből a nyugdíjintézetbe be nem lépett éltesebb lelkésztársaink is megfelelő arányban részesítendők. Egyben kötelezi közgyűlésünk a kebelbeli lelkészeket, hogy az esetben, ha a tervbe vett tőke csonkítás folytán gyámtárunk- nál az évi bevételek esetleg nem fedeznék a kiadásokat: a kérdéses 5 évre egyetemlegesen

magukra vállalják a mutatkozó hiány megtérítését. Végül kimondja közgyűlésünk, hogy azon közigazgatási kiadások, melyeket eddig a gyám-tár viselt, egyszersmindenkorra a gyám-tár terhére vitetnek át, ellenben a régi államsegély, melyből eddig $\frac{2}{3}$ -rész a közigazgatási pénztár javára számoltatott el, az említett 5 év tartamára 1280 koronát tevő teljes összegében átengedtetik a gyám-tárnak. Az értekezlet határozata mellett igennel szavaztak: Szekrényessy Árpád, Gróf Vay Tihamér, Zsóry Gúsztváv, Botos József, Elek József, Bartha Mihály, Kazay Géza, Farkas József, Barna Gyula, Bárdos István, Jósvay Dénes, Beregszászy Ferenc, Dakó Lajos, Tóth József, Almássy Bertalan, Kun József, Demeter Bertalan, Csapó János, Lengyel Gyula, Batta József, Csiky Zoltán, Kőrössy Antal, Zajzon Mihály, Nagy Ferenc, Szuhay Benedek, Szentmártoni Dániel; ellene szavaztak: Svingor József és Dr. Orbán József.

d) A 6-ik pont szerint az alsóborsodi és tornai egyházmegyék lelkesí testületének átíratával kapcsolatban, ismételten foglalkozott értekezlet azzal az eszmével, hogy nyugdíjterheink könnyítése céljából a főtiszt. egyházkerületi közgyűlés is jöjjön segítségünkre, s evégből következő felirat felterjesztését javasolja az egyházkerületi közgyűléshez.

Főtiszteletű Egyházkerületi Közgyűlés!

Már pár évvel ezelőtt hallottuk nyílt gyűlésen elhangzani egyik világi főemberünk ajkairól ama komoly aggodalmat keltő szavakat: „Megnehezült az idők járása felettünk!” Nem ok nélkül töprengtünk már akkor e magas helyről jött kijelentés felett, mert láttuk mindannyian, akiknek csak vagyon szemünk a látásra, hogy kálvinista anyaszentegyházunk békés fejlődése elé mind több-több akadályt gördít az a számban, vagyonban egyaránt hatalmas tábor, mely a klerikálizmus szolgálatába szegődve mondhatni nyilvános hadjáratot indított ellenünk, protestánsok ellen. S hiába altatgatjuk magunkat, be kell látnunk, hogy a megkezdett harc foly elkese-

redetten, foly szakadatlanul s minden ponton újabb meg újabb vereséget, veszteséget hoz reánk.

A szellemi fegyverek, mint régóta kipróbált védelmi eszközök itt volnának ugyan kezünkben, normális körülmények között fel is használhatnók sikeresen azokat, de hát nem csoda, ha a mai nehéz megélhetési viszonyok mellett azok a fegyverek kihullanak sokunk kezéből . . . nem csoda, ha számos vezérszerepre hivatott tisztársunknál is megtörnek a lélek szárnyai s feltartóztatják szabadabb repülésében.

Végzetes bajunk a mi hagyományos szegénységünk, mely manapság kétszeres erővel földre sujt bennünket.

Mert vajjon ki ne látná be, hogy a mai kálvinista papság vállaira oly nyomasztó terhek nehezednek, amelyeknek elhordozására szinte képtelenek vagyunk. Szerénytelenség nélkül elmondhatjuk, hogy a közügy oltárán többet áldozni, — mint amennyit anyagi erőnkhez képest egyen-egyen áldozunk — lehetetlenség. És ahelyett, hogy könnyítenénk sorsunkon, javítanánk helyzetünkön, egyre nehezebb terheket, mindmegannyi súlyos kötelezettséget vállalunk magunkra. Különösen a nyugdíjintézet felállítása s az ezzel kapcsolatban reánk váró újabb adóterhek elhordozása az, ami méltó aggodalommal tölt el sokunkat. Aggodalmunk nem ataptalan. Mert ahol megrendül az anyagi egyensúly, hogyan várhatnók ott a lélek szabadabb szárnyalását, csendes, nyugodt munkálkodását?

Főtiszt. Egyh.-ker. Közgyűlés! Bizonyára a fentebb elmondott szomorú igazságok elgondolása s komoly mérlegetése eredményezte azt, hogy már a múlt tavaszi e.-ker. közgyűlésre 3 egyházmegye lelkes-egyesülete eljuttatta segélykérő szavát, kérve a főtiszt. egyházkerületet, hogy a nyugdíjterhek könnyítése céljából méltóztassék bármely tárból segítségére jönni a kerületbeli papságnak. Úgy hittük, hogy jogos és méltányos volt a több irányból elhangzott esdő szózat s reméltük is, hogy a főtiszt. egyházkerület atyai jóindulattal, segedelemre kész szívvel fogadja alázatos kérésünket s jóakarattal felkarolja ügyünket . . . De mintha csak álom lett volna ez a mi boldog reménykedésünk . . . ? Az illető előadó úr előterjesztette ugyan kérelmeinket, de hiába vártuk, egy biztató, bátorító szót sem hallottunk elhangzani a kerület zöld asztalánál, ami arra engedett volna következtetni, hogy e nagyon fontos, mondhatni életbevágó kérdés megnyugtató elintézésre számíthat. E föltevésünkben még inkább megerősített bennünket a kérvények elbírálására kiküldött pénzügyi választmány egyes tagjainak azon

előzetes kijelentése, hogy a kerületi táruk mai lekötött s teljesen kimerített jövedelemforrása mellett a kért segélyezés ezidőszerint nem eszközölhető. Mint sajnálatos, sőt elszomorító dolgok mentek ezek át a köztudatba, megsemmisítve annyi szegény kálvinista lelkész bizó reménységét.

Főtiszteletű Egyházkerület! Mi a történetek dacára sem kishitűsködünk s legkevésbé sem kételkedünk afelett, hogy a főtiszt. egyházkerület atyai jóindulattal fog sietni felsegélésünkre; mindazáltal nem mulaszthatjuk el, hogy kérelmünk jogos voltára s teljesítésének lehetőségére ismételten fel ne hívjuk a főtiszt. egyházkerület figyelmét.

Körülbelől kialakult már az a közvélemény, hogy a 270—280 ezer koronás Hollandi-Szűkösi tár minden nehézség nélkül segítségünkre jöhet nyugdíjterheink könnyítése céljából, annyival is inkább, mert e kettős tárhoz — akár eredetét, akár rendeltetését tekintve — nekünk lelkészeknek jogunk van. Sőt báran elmondhatjuk, hogy e tárnak tisztán a papság segélyezése volna a tulajdonképeni rendeltetése. Már pedig mit látunk . . . ? Azt, hogy a Hollandi-Szűkösi tár évek hosszú sora óta sokfelé buzogtatja a maga segedelemforrásait, buzogtatja oly irányban is, hol a tár intenciói szerint csupán méltányossági, de nem jogi alapon vezethető le a segedelemnyújtás. Távolról sem sajnáljuk p. o. a sárospataki és miskolci tanári nyugdíjintézetekre s más eféle humánus célokra e tárból régóta kiutalványozott összegeket, de legyen szabad tiszteletteljesen megjegyoznünk, hogy ezidőszerint minden elfogulatlan bírálónk beláthatja azt, hogy elsőrendű sürgős teendő a papság helyzetének könnyítése. Hiszen mi nem igen szoktunk alkalmatlankodni segélykérvényeinkkel a főtiszt. egyházkerület zöld asztalánál, mi megszoktuk s tűrjük is régóta a szegénységet, a szükségét és a nélkülözést, de most parancsol velünk saját jól felfogott érdekünk, parancsol velünk tiszteletes állásunk, melynek tekintélyét fenntartani, méltóságát megőrizni megrendült anyagi helyzetünkben, nyomasztó megélhetési viszonyaink között, kellő segedelemnyújtás nélkül örötlenek leszünk.

Ha tehát a nehéz körülmények hatása alatt mi csekély fizetéssel dotált kálvinista papok ez egyszer zörgetni bátorkodunk a főt. egyházkerület ajtaján s fel merészljük emelni esdő szavunkat, legyen szabad reméllentünk hogy bizodalmas kérésünk nem tér vissza hozzánk meghallgatatlanul. A Hollandi-Szűkösi tár tudvalevőleg elemi csapásokkal sujtott szegény lelkészek felsegélésére van hivatva. Igaz, hogy reánk — legalább többünkre elemi csapá-

sok ezidőszerint nem nehezednek, mindazáltal nyugodt lélekkel feltehetjük a kérdést: küzdött-e valaha több anyagi gonddal, nagyobb megpróbáltatásokkal a kálvinista papság s volt-e valamikor nagyobb szüksége az idejekorán való segedelemre, mint éppen napjainkban . . . ?

Mély tisztelettel kérjük azért a főtiszt. Egyházkerületet, méltóztassék atyai pártfogásába venni ügyünket s ehez képest méltóztassék utasítani a pénzügyi választmányt, hogy mielőbb készítsen véleményes javaslatot, melynek alapján a Szükösi-Hollandi tár esetleg a tőke megcsonkításával is jöjjön segítségünkre. A többi egyházkerület — mint jóleső örömmel láthatjuk — most e válságos időpontra szíves készséggel kinyújtotta segítő jobbát a kebelbeli papság felsegítésére; szeretjük hinni, hogy a főtiszt. tiszáninenni egyházkerület is fog találni útát-módot jogos és méltányos kívánságaink kielégítésére.

Adja Isten, hogy úgy legyen!

Mély tisztelettel vagyunk a felső-borsodi ref. egyházmegye lelkészértekezletének nevében és megbízásából

Edelény, 1908. júl. 29-én

DEMETER BETALAN,
értekezleti elnök.

SZENTMÁRTONI DÁNIEL,
értekezleti jegyző.

Közgyűlésünk a lelkész értekezlet e nemű törekvését ez uttal is szívesen támogatja s a segélyezés tárgyában szerkesztett s közgyűlésünkre bemutatott komoly irányú munkálatot a főtiszt. egyházkerületre a legmelegebb pártfogással felterjeszteni határozza. Egyszersmind felkéri a kerületi gyűlésre megválasztandó küldötteket, hogy a fontos ügy tárgyalásánál a leghathatósabbban közreműködni sziveskedjenek.

e) A 9-ik pont szerint Szuhay Benedek indítványára értekezlet lépéseket kíván tenni felettes egyházi hatóságaink-nál az iránt, hogy a már több mint 2 évtized óta meg nem jelent „Egyetemes Névtár“ kinyomatni s az egyházaknak megküldeni méltóztassék.

Közgyűlésünk az értekezlet által is elfogadott közérdekű indítványhoz készséggel hozzá járul s a főtiszt. egyházkerületen kérelmezni fog

az „Egyetemes Névtár“ megjelenése tárgyában, annyival is inkább, mert 1887. óta a helyiség nevek sok helyen megváltoztak.

f) A 10-ik pont értelmében magáévá tette értekezlet a „Rovatos-ivek“ kiállítás tárgyában kiküldött bizottság (tanácsbírói kar) véleményes javaslatát, egyszersmind kimondotta, hogy a bizottság munkálatát — mint amely nagyban megkönnyíti az egyházi adózás kérdésével kapcsolatos teendőinket — megfelelő példányban, a rovatos ivatek pedig 1000 példányban a közigazgatási pénztár terhére s a nt. egyházmegye utólagos jóváhagyása reményében kinyomatja.

Mint közérdekű határozatot szívesen megérősíti közgyűlésünk; a közig. pénztár terhére eszközölt kiadást pedig jóváhagyja.

g) A 11-ik pont szerint mint sérelmes dolog említettett fel, hogy a lelkési fizetések után kivetendő IV. osztályú kereseti adó megállapításához a pénzügyigazgatóság megkeresésére a főtiszt. püspöki hivatal kiszolgáltatja az 1894. évi jelentőiveket, miért is értekezleti közgyűlés a nagytt. egyházmegye utján felkérni kívánja a főtiszt. püspöki hivatalt, hogy jövőben a pénzügyigazgatóságnak ne bocsássa rendelkezésére a kérdéses ivatek.

Közgyűlésünk is sérelmes dolognak tartván a jelentőiveknek jelzett célra való kiszolgáltatását, az értekezlet határozatával egyértelműen tiszteletteljesen felkéri a főtiszt. püspöki hivatalt, hogy a pénzügyigazgatósággal szemben a jelentő ivatek kiszolgáltatását egyszersmindenkorra beszüntetni méltóztassék.

14. Olvastatott az egyházmegyei tanügyi bizottság Sajó-szentpéteren 1908. aug. 24-én tartott ülésének jegyzőkönyve, melynek elnöki tanügyi jelentése szóról-szóra jkönyvbe vétetni határozatott.

E tanügyi jelentés így hangzik:

Mélyen tisztelt bizottság!

Mielőtt tanácskozásunkat megkezdenők, egy szomorú kötelességet kell teljesítenem, az emlékezet fáklyáját kell meggyujtanom a kegyelet oltárán.

Kisírt szemekkel, fájó gondolatokkal jelentünk meg itt e pillanatban mindnyájan; könnyeink még fel sem száradtak — hiszen csak tegnap hantoltuk el a drága hamvakat — már is érezzük a veszteség nagyságát. Szeretve tisztelt elnökünk Nt. Bodnár István, sajó-velezdi ref. lelkész, mindnyájunk szeretetének, tiszteletének rokonszenves alakja nincs többé közöttünk. Itt hagyott bennünket vezértelenül, pedig itt kellene lennie, itt kellene ülnie s tapasztalatokban gazdag tudásával, bölcseségével vezetni, irányítani tanácskozásunkat, hiszen még csak 53 éves vala.

Híven, lelkiismeretesen munkálkodott, hű volt mind halálig; midőn már a halál csalhatlan bélyegét hordozta homlokán, még akkor is intézkedett (július 25.) hogyan, miként készíttessék elő a bizottsági munkálat mikorra hívassék össze a bizottság. Az óra ütött s a hű munkások egyike sorainkból eltávozott és mi eltávózása miatt gondolatokba merülve, elmerengve kérdezzük magunktól: küzdelmeinkért, munkálkodásunkért ez-é a jutalom? ez-é a pályabér? „por vagy, porrá kell lenned“! Oh nem! az nem lehet! Csak a romlandó test pihen a velezdi sírkertben, de hallhatatlan lelke a tökéletesedés láncszemein tovább haladt, hogy akit hirdett, akiben hitt, akiben bizott, égi atyjától elvegye a hű küzdők jutalmát, a hervadhatatlan koronát.

Az égi kegyelem őrizze síri álmát!

Emlékezete legyen áldott!

* * *

Népiskoláink tanügyi állását az 1907--8-ik iskolai évről a következőkben van szerencsém előterjeszteni.

A 28,288 lélekszámmal bíró f. borsodi ref. egyházmegye 56 — részint anya, részint leány — egyházában 8 látogatási körre osztva e folyó iskolai évben az iskolákat meglátogatták:

- I. A szentpéteri körben Bárdos István, Kiss Sándor;
- II. Az alacskai körben Nagy Barna, Gőz Ferenc;
- III. A nyárádi körben Batta József, Csurgai Árpád, Körösi Antal;
- IV. A szilvási körben Pataki János, Sturman Lénárd, Mató János;
- V. A sz.-ládi körben Nagy Ferenc, Mészáros Bálint;
- VI. A s.-velezdi körben Bartha Gyula, Héthy Dezső, Kökényesdi Pál;

VII. A szalonnai körben Beregszászi Ferencz, Benőcs Zsigmond ;
 VIII. A s.-vamosi körben Demeter Bertalan, Nagy Jenő ;

Meglátogattak az egyházmegye területén, a rudóbányai bánya-telepi iskolával együtt 62 iskola közül 59 iskolát. Nem lettek megvizsgálva: a s.-ivánkai részint tanító hiány, részint iskola építés miatt ; a sz. jakabí tanító hiány miatt ; a r. szendi azért, mert az ottani tanító épen azokban a napokban vizsgázni volt, P. Nagy Sándor ottani 85 éves lelkész pedig gyöngéltkedett.

E szerint a beterjesztett rovatos kimutatások s jegyzőkönyvek alapján az adatok a folyó iskolai évről csak 59 iskoláról fognak szólni.

Előre bocsátom, hogy a rudóbányai bánya-telepi iskola ez évben lett először megvizsgálva, ott Györy Ilona ref. okl. tanítónő vezetése alatt 12 ref. fi- és 13 ref. nő, összesen 25 növendék tanul s három osztályba beosztva az eredmény kitűnőnek minősített.

Kitűnők: a parasznyai, radostyáni, szentpéteri 2 nagyobb, s. kápolnai, s. ecsegi, s.-kazinci mindkettő, s. vadnai, d. horváti, f. nyárádi, szuhogyi, rudóbányai, rudóbánya, bánya-telepi, f. kelesényi, dédesi, szilvásvárad mindkettő, nagyvisnyói mindkettő, bánhorváti, nagybarcai, abodi, martonyi-i, szalonnai, borsodi, laki és hangácsi iskolák = 28.

Dicséretesek: a varbói, szentpéteri 3-ik, bábonyi, berentei, barcikai, s. kazai, szendrői, mályinkai, tardonai, tapolcsáni, nekézsenyi, ládbesenyői, balajti, damaki, hegymegi, s. velezdi, ózdi, meszesi, finkei, edelényi, zilizi, nyomári, s. vámosi és sz. ládi iskolák = 24.

Jók: a lászlófalvai, alacsikai, dövényi, bódvai és szakácsi-i iskolák = 5.

Elégségesek: a bánfalvai és kondói iskolák = 2.

Ez adatokból mint örvendetes jelenséget említem meg, hogy a kitűnő iskoláknál javult a helyzet a multhoz viszonyítva, a mennyiben a múlt évi 22 kitűnő iskola helyett ma 28 van. Igaz, hogy van olyan is, mely vissza esett szellemi állásában, de ez tanító változás miatt történt.

Ezen iskolákban a lefolyt tanévben 53 fi, 3 nő tanító és 3 lelkész működött s ezek között 3 fi tanítónak nincs oklevele s csak ideiglenesen alkalmaztattak, a többiek úgy a fi, mint nő tanítók, oklevelesek.

A mindennapi iskolakötelesek száma 1859 fi, 1774 nő, összesen 3633. Ezek közül iskolába járt 1826 fi, 1744 nő, összesen

3570, az iskolakötelesek 98.26%. A múlt iskolai évhez viszonyítva, itt rosszabbodott a helyzet, mert akkor a tankötelesek 99% járt iskolába. Igaz, most három iskoláról nincsenek adataink.

Ismétlő iskolaköteles volt 640 fi, 692 nő, összesen 1332; ezekből iskolába járt 603 fi, 647 nő, összesen 1250; az iskolakötelesek 93%. Ezenkívül polgári iskolába járt 2 fi, 4 nő.

Míg a ref. gyermekek közül más felekezetű iskolába 6 gyermek járt, addig a más felekezetűek közül a mi iskolánkba járt: róm. és gör. kath. 78 fi, 75 nő; ág. h. ev. 11 fi, 14 nő; izr. 20 fi, 17 nő, összesen 215 más felekezetű, részben más vallású.

Legnépesebb, mint a multban is, a szentpéteri népiskola, 233 mindennapi és 79 ismétlő iskolakötelessel, összesen 312 növendékkel, de három tanító keze alatt. Legcsekélyebb népességű iskola volt a berentei, 17 mindennapi és 5 ismétlő iskolakötelessel, összesen 22 növendékkel. De egy tanító keze alatt legtöbb gyermek volt a d. horváti iskolában, 110 mindennapi s 50 ismétlő, összesen 160 növendékkel.

Két osztályú iskola van Szakácsiban; 3 osztályú a rudobányai bánya telepi iskolában; 4 osztályú Berentén; 5 osztályú Alacskán, Lád-Besenyőn, Nyomáron; a többi 6 osztályú.

A tanítók rendes fizetése az egyháztól 42,733 K 60 fillér; az államtól 14,232 K 40 fillér; korpótlék címen 14,000 K. összesen 70.966 korona.

Legtöbb fizetése van a s. szentpéteri 1-ső tanítónak, az egyháztól 1752 K, korpótlékja 400 K, összesen 2152 K, azután a dédesi állami tanítónak 2000 korona.

A 14,000 K korpótlékból ez időszert 8 tanító kap 200—200 koronát, 31 tanító pedig 400—400 koronát. A többiek még nem kapnak korpótléket.

A tanító lakása rossz: Finkén, Bábonyban, Bánhorváton, Szendrő-Ládon, Tardonán, Dédesen, Nekézsenyben, Berentén, Dövényben, F.-Nyárádon, Szuhogyen, Varbón, Lászlófalván = 13 egyházban.

A tanterem nem törvényszerű: Varbón, Lászlófalván, Dövényben. F.-Nyárádon, Berentén, Tardonán, Bán-Tapolcsányban, Nekézsenyben, Bánhorváton, Nyomáron. — 10 egyházban.

Egyébiránt míg eddig a táblás kimutatás adatai alapján igyekeztem megvilágosítani egyházmegyénk tanügyi állapotát, álljanak itt bizonyágú az egyes iskolákról felvett jegyzőkönyvi pontok.

E jegyzőkönyvek szerint:

1. A szakférfiak minden egyes iskolában az egyház kerületi tanterv utasítása szerint végzik teendőiket.

2. A vallás és énektanításra mindenütt kiváló gond fordítatott, egyedül Bánfalváról van feljegyezve, hogy ez csak „*mérsékelten*“ teljesítettett, szolgáljon-e megjegyzés a községi iskola dicséretére, egyszersmint intő például a felekezeti iskolát fenntartó többi egyházközségeknek. Bánfalván 3-ik osztály nincs.

3. Az iskolák osztályozása már fentebb kimutattatott.

4. A növendékek nem a törvényes életkorban adatnak fel az iskolába s nem is életévöknek megfelelőleg vitetnek át az egyes osztályokba Szendrőben. Szendrőre ez a mulasztás a múlt évben is jelezve volt.

5. Az iskola helyiségei, udvara, környéke nem felel meg a szabályrendelet 6—11. §§-ainak: Szendrő-Ládon nem egészen; Balajton, Damakon, Szakácsiban, Nekézsenyben, F.-Kelecsényben, Budóbányán, Szendrőben, Dövényben, Berentén, Lászlófalván, Kondón, Radostyánban; Helyisége igen, de környéke nem: Szuhogyon, F.-Nyárádon, D.-Horváton az udvar kicsinyisége miatt.

6. Vízet a harangozó hord Szentpéteren, fűtést, tisztogatást az egyház végeztet; ugyancsak gondoskodik az egyház a tanterem tisztogatásáról: Szendrőben, F.-Nyárádon, Bánhorváton és Abodon, más iskolai teendőket a gyermekek végeznek.

7. Az iskola felszerelése hiányos: Ziliz, Szalonna, Martonyi, Abod, Bánhorvát, Nagy-Barca, Velezd, L-Besenyő, Balajt, Damak, Hegymeg, Mályinka, Tardona, Tapolcsány, Nekézseny, Berente, Barcika, Vadna, Dövény, D.-Horvát, Nyárád, Szuhogy, Szendrő, R. Bánya, Kelecsény, Parasznya, Varbó, Radostyán, Kondó, Lászlófalván = 30 iskolában. Kellő 14 iskolában. A többi helyen a felszerelés minősége jelezve nincs.

8. Az iskolára tett kiadások: S.-Kazinc 67 K., F.-Nyárád iskolai padok megújítására 240 K., Nagyvisnyén ugyanarra 20 K., Szilvásváradon felszerelésre 60 K., Tardona felszerelésre 60 K., A s. velezdi iskola felszerelése kérvényezés alatt áll: Ziliz 17 K. S. Vámos 180 korona.

9. Az iskolai évet bezárták: *Június 9.* Abodon; *Június 14.* Martonyi, Szalonna, Meszes, Balajt, Tapolcsány; *Június 21.* Borsod, Bódva, Szendrő-Lád, Lád-Besenyő, Lak, Damak, Szakácsi, Hegymeg, Mályinka, Nekézseny, Nagyvisnyó, Szilvásvárad, F.-Kelecsény, Szendrő, Szuhogy, F.-Nyárád, D.-Horvát, Dövény, Kazinc, Berente, Kaza, Barcika, Vadna, Lászlófalva; *Június 28.* Ziliz, Vámos, Tardona, R.-Bánya, Alacska, S.-Ecseg, Kondó, Radostyán,

Parasznya, Varbó, Szentpéter, Bábon, Kápolna. *Június 18.* Dédes. Az iskolai év mindenütt megkezdődött szeptember 1—15-ig: Szakácsiban, Szendrőben, Szuhogyon október 1-ső s Velezden pedig építkezés miatt november 10-én.

10. Órarend, leltár mindenütt van, csak Dövényben nincs.

11. A. B. C. naplók mindenütt meg vannak. Értesítő könyvecske van: Nekézseny, Szilvásvárads S.-Velezd, Bánhorvát, Edelény, Borsod és Zilizen. Haladási napló nincs Tardonán és Finkén, Szakácsiban pedig egyáltalán semmi sincs.

12. Tetemesebb mulasztások voltak: járvány miatt S.-Vámoson, Abod, Szendrő-Lád, S.-Kaza, Kápolna és Kondón; betegség miatt Szuhogyon, Kazincon, Alacsán; a mulasztás oka nincs jelezve: Tardonán, Nagyvisnyón, Nekézsenyben, F.-Nyárádon és Szendrőben.

13. A mulasztások meggátlására a mulasztók beadattak a polgári hatóságnak: S.-Kápolnán, Kazincon, Barcikán, Nekézsenyben, Nagyvisnyón, Lakon, Abodon; a hanyag szülék bírságotlaltak: Szendrőben, F.-Nyárádon, Dövényben, S.-Vámoson és Lászlófalván; Martonyiban lényegtelen volt a mulasztók száma, de azért a hanyag szülék megintettek.

14. A lelkesek és iskolaszék tagjai mindenütt látogatták az iskolát.

15. A következő javítások, beruházások történtek: Lászlófalván a gyermekek számára illemhely készített; Szentpéteren 200 K értékben a tanítói udvaron egy deszka kerítés húzatott; S.-Kazán 60 K értékben tanszerek vétettek; S.-Kazincon az iskola padok kifestettek; F.-Nyárádon 16 drb. új pad készített; D.-Horvátban új tanterem épült s a tanítói lakás is javított; Tardonán új kerítést készített; S.-Velezden iskola padok készítették s víztartó edény vétettek; Bánhorvátban illemhely készített 200 K értékben; Abodon csatornázás, folyosó javítás s kút építés volt; S.-Vámoson az iskola s mellék épületeinek teteje horgany lemezből készített s csatornával ellátott 11,000 K értékben.

16. A szükséges tankönyvekkel a növendékek mindenütt el vannak látva

17. A szegény gyermekek ingyenes oktatásban részesülnek: Bodván, Szilvásvárads, Bántapolcsányban, Nekézsenyben, Mályinkán, Radostyánban, Parasznyán, Varbón, Szentpéteren, Kondón, Lászlófalván; tankönyvet és taneszközöket is kapnak: Nyomáron az arra letett alapítványi kamatokból; tankönyvet kapnak: Tardonán, Nagyvisnyón, Bántapolcsányban, S.-Kazincon, Radostyánban, Parasznyán, Szentpéteren, Kondón.

18. Szakkönyvtár van: S.-Ecseg, Bábon, Szentpéteren, S. Kazincon, Abod, Finke és Edelényben. A néptanítók lapja mindenütt gondosan őriztetik, csak Lászlófalván szórványosan, Berentén pedig május havától van meg.

19. S.-Vámoson nép könyvtár; Szilvásváradon, Nagyvisnyón koszorú füzetek; Mályinkában 12 drb. téli újság és 6 drb. koszorú füzet; D.-Horvátton, Parasznyán, Szentpéteren és S.-Ecsegen ifj. könyvtár; S.-Kazán ingyenes népkönyvtár terjesztik a világosság sugarait.

Könyvtári alap nincs sehol.

20. Minden iskolában az egyházkerület által elfogadott tankönyvek vannak használatban, csak S.-Velezden lett bejegyezve, hogy „részben“ használatnak.

21. Fa iskolák a következő helyeken vannak: S. Vámoson 40 drb. vad alany, 15 drb. oltvány; Edelényben 50 drb. vad, 80 drb. oltvány; Abodon 50 drb. vad, 100 drb. oltvány; Balajton 16 drb. fa van benne; Tardonán nem céljára használtatik; Mályinkán is van, de nincs jelezve: hány drb. oltvány és vaddal; Szilvásváradon 25 drb. oltvány s még több vadonc; Nagyvisnyón az egyház használja; Tapolcsányban nem céljára használtatik; Szendrőben 150 drb. oltvány, 100 drb. vad; S.-Kazincon a tanító kertjében van; Parasznyán oltvány 1200 drb., eperfa 15,000 drb., vad alany 22,000 drb; Varbón nem céljára használtatik; Szentpéteren 5000 alany, 6000 oltvány; Kápolnán, Lászlófalván nem céljára fordítatik; S.-Ecsegen bérbe van adva; Vadnán is van, de nincs jelezve hány darabbal.

A többi helyeken nincs.

22. Fanemesítéssel foglalkoztak: Szentpéteren hetenként 2-szer; Parasznyán hetenként 2-szer; S.-Kazincon szükség szerint; Szendrőben 4-szer; D.-Horvátban a faiskolában 4-szer; Mályinkában 5-ször; Szilvásváradon hetenként 2-szer; Balajton egy párszor; Abodon 10-szer; Edelényben 2-szer; S.-Vámoson 2-szer; (2-szer, 4-szer, nincs jelezve, hogy hetenként-e, vagy az összes oltási ideny alatt?)

23. Oltani megtanultak: S.-Vámoson 8, Edelényben 3, Abodon 6, Balajton 8, Szilvásváradon 8, Mályinkában 12, D.-Horvátton 12, Szendrőben 12, Vadnán 16, Kazincon 8, Parasznyán 3, Szentpéteren 19 gyermek.

24. Más felekezetű iskolába jár: S.-Kazán 1, Berentén 1, Szendrőben 1, Dövényben 1, Bódván 2 gyermek; csak Dövény és Bódváról van jelezve, hogy vallásos oktatásban részesülnek.

25. A növendékek úgy köz- mint vasárnapokon rendszeren járnak templomba mindenütt.

26. Az ismétlőiskolások rendszeren járnak iskolába mindenütt s vallás- és énektanításra van a főszűly fektetve. Barcikán, Sajó-Kazán azonban csak fogyatékosan, Berentén május haváig nem volt ismétlőiskola.

27. Az iskolai ingatlan nagyon Balajton, Sz.-Ládon Lakon, Szakácsiban, Hegymegen, Finke és Edelényben az egyház nevéen áll, a többi helyeken az átírás most van folyamatban.

Iskolai alap van: Kondón 4 hold föld, Szentpéteren 10000 korona, Varbón Apostol-alap 200 kor., D.-Horvátban Bedics-alap 42 kor., Mályinkában 1 hold föld; Nagyvisnyón Latinák-féle alap 180 kor., Nagybarcán gróf Serényi-alap 150 kor., Edelényben 400 kor., Nyomáron 400 kor.

29. Adományok: Felsőnyárád 40 kor. az iskolapadok újítására; Mályinkán a dédesi hitelszövetkezet adott 7 drb jutalomkönyvet; Szilvásváradon lovag Veszely 16 méter tűzifát s az ifjúsági könyvtár részére 14 drb könyvet; Szendrőládón Hattyár Endre róm. kath. plébános 10 kor.; Sajóvelezden az énekkar készítette az iskolapadokat 800 kor. értékben a község 50 kor., a fogyasztási szövetkezet 40 koronát adományozott; Sajóvámoson a konfirmándusok kis bibliát s énekeskönyvet kaptak.

30. Az iskola bezárva volt: Edelényben 3 hónapig, Borsodon 5 hétig vörheny miatt; Abodon bezárva ugyan nem volt, de ragályos betegség miatt huzamos ideig nem jártak a növendékek; Lászlófalván fülmirigy, Kondón torokfájás miatt sok volt a mulasztás,

31. A hiányok orvosoltattak: Hegymegen, Szakácsiban részben; Damakon, Lakon, Ládnessenyőn, Balajton, Szendrőládón a lehetőségig; Tardonán a hiányzó taneszközök beszereztettek; Nekézsényben a hiányok még szaporodtak; Felsőnyárádon új iskolapadok készültek; Dövényben, Szuhogyon, Rudóbányán szegénység miatt maradtak a régi bajok; Barcikán azonban — a jegyzőkönyv szerint — azok megszűntek, de csakis a jegyzőkönyvben, mert pl. az iskola felszerelése Barcikán is hiányos.

Eddig vezetnek bennünket T. bizottság! a jegyzőkönyvek adatai, most ajándékozzanak meg még egy kevés ideig nagybecsű türelmükkel, míg röviden körvonalozom egyházmegyénk tanügyi állását.

Egyházmegyénk tanügyi helyzete nemcsak megnyugtató, sőt örvendetes is, iskoláinknak csaknem a fele kitünő, a többi dicsé-

retes; most már 2—3 iskola kivételével mindenütt — részint a gyakorlat által, részint kitűnő intézetekből kikerült — kiképzett jeles tanerők állanak iskoláink élén s teljességgel nem érdemlik a kárhoytatás vádját némely államiak részéről; mindnyájan hűséggel, becsületeséggel forgolódnak egyházunk veteményes kertjében, mintha éreznék a felelősséget a bizalomért, mellyel a nemzet megtisztelte mindannyiokat, tőlük, az ő munkájoktól várván egy szebb, egy boldogabb jövőndő felderülő hajnalát. Nem érdemlik a kárhoytatás vádját, mert, hogy helyyel-közzel van még gyenge tanító is, azért az egy-két zsodomáért el nem veszhet az egész.

Igaz, hogy 30 iskolánkban a felszerelés hiányos, de hát ezen a nt. egyházmegye legszigorúbb intézkedései sem képesek változtatni ismeretes kálvinista szegénységünk miatt. Olykor-olykor megmozdulnak a szívek, a lelkek s a már tűrhetetlenné vált nyomorúságon részint adományok, részint alapítványi kamatok, részint az egyházi pénztár igénybevételével segítenek, mert hiszen ez iskolai évben is 2208 korona fordítottatott részint felszerelésekre, részint javításokra. Ezeken kívül iskolapadok készíttetése egy helyen, azok kifestése más helyen; új tanteremépítés, tanítói lak javítás egy helyen, csatornázás, kútépítés más helyen állandó tárgyai a buzgóságnak. Sajóvamos pedig éppen 11000 korona értékben építkezett, világos és élő bizonyosságul arra, hogy az ügyes vezér buzgósága mit teremthet, mit alkothat a helyzet felismerése és az eszközök célszerű felhasználásával. Itt elmondhatjuk a szent könyv szavaival: „Megelevenednek a te halottaid“ (Ézsaiás XXVI. 19. és Róma IV. 17.)

Úgy tetszik, mintha hallanám az ellenvetést: könnyű ott, ahol egy hercegi uradalom kincsháza csaknem kiapadhatatlan forrása az építkező egyháznak; igaz, csakhoy ez a forrás ezelőtt is ott volt és az egyház mégis rongyban, züllőfélben volt, ma pedig egyike „a hegyen épített városoknak“ (Máté V. 14.), virágozó nagy egyház a mi egyházmegyénkben.

Hogy a vezérek másútt sem alusznak, bizonyosága az, hogy 20 egyházunkban részint ingyenes tanításban, részint ingyen tankönyvekben részesülnek a szegényebb növendékek.

Hátra hagytam, amit először kell vala mondanom, mert ez életkérdés reánk nézve, hogy a vallás- és énektanításra mindenütt kiváló gond fordíttatik. Legyen is a tanítói karnak ez mindenkor és mindenütt kiváló gondja, szent kötelessége. Az állam a maga reáltantárgyaival csak a földnek és földi polgárokat nevel; a tanítói karnak azonban éreznie kell, hogy elsősorban ugyan magyar-

nak született, de azután kálvinistának. Kálvinista anyaszentegyházunk pedig fenn nem állhat, más alapon s vele együtt édes magyar hazánk, csak ha a vallásra, az igaz erkölcsiség alapjára s énektanításra fektetjük a fősulyt és így nemcsak földi, de mennyei polgárokat is nevelünk.

Ime, T. bizottság! itt vannak körülöttünk is a bányák, a gyárak, itt rémítenek körülöttünk a gépek pokoli zaja, a dübörgő, zakatoló kohók, mindmegannyi melegágyai a vallástalanságnak, az Istenről való megfélekedésnek; az emberek nagy többsége, mint bálványra, ezekre esküszik, ami kényelmet, jólétet, testi élvezetet olcsón és könnyen teremt; s elbizakodva a bőségben, izraelként, önmagát, szorgalmát dicsőítve, hogy ne mondjam, Istenítve (Ámos VI. 13.): elfeledkezik az erő, az egészség adójáról, a mindeneket gondozó és fentartó Istenről.

Óh! minő undorító, minő visszataszító látvány, midőn az isteni képpel, isteni lélekkel mindenekfelett úrrá lett ember — álbölcsességében levetvén magáról az isteni képet, lealacsonyítván magát alól az oktalani állapotokon, mert azoknak nincs értelmük, nincs szabad akaratuk — pap nélkül, tanító nélkül, vallás nélkül, Isten nélkül temetkezik! Minden bölcseségnek kezdete az Istennek félelme (Péld. I. 7.); de ha az alapot, az Istent kitaszítjuk lábaink alól s nélküle bölcselkedünk: Isten nélkül való bölcsesség lesz az; istentelen bölcseség lesz az; a XIV-ik zsoltárral: bolond bölcsesség lesz az!

Tanítsd a gyermeket az ő útjának módja szerint, mikor megvénheszik is, nem távozik el attól (Péld. XXII.) — mondja a szent könyv. Erre törekedjék a tanítói kar. Neveljenek a gyermekből szülőket, felsőbbeket tisztelő, hazájukat igazán szerető, Istenfélő, vallásos polgárokat. Öntsék be a gyermek szívébe, lelkébe már zsenge korában — hogy úgy mondjam Sziládival — e három szent törvényt:

Tiszteljed atyádat! Szeressed hazádat! Szeressed az Istent mindenekfelett!

És most megköszönve a t. bizottság szíves türelmét, magamat jóindulatukba ajánlom.

A jelentések alapján összeállította
Lászlófalván, 1908. aug. havában

BÁRDOS ISTVÁN

körlátogató,
helyettes tanügyi bizottsági elnök.

Közgyűlésünk a kebelbeli iskolákról szóló tanuságos évi jelentést tudomásul véve, azért Bárdos István h. tanügyi bizottsági elnöknek hálás köszönetet szavaz. S midőn ezt jól eső érzéssel teszi: részére 20 korona tiszteletdíjat utalványoz s egyben utasítja fenti iskolaszékeket, hogy jövőben mindenben a törvény értelmében járjanak el.

b) A jegyzőkönyv 5-ik pontjában foglalt azon elv kimondását, hogy „*mérsékelt*“ érdem fokozat nincs s azt jövőben egy iskolai körlátogató se alkalmazza az érdem fokozat megállapításánál.

Közgyűlésünk határozattá emeli s miután ez érdem fokozat a bánfalvai községi iskolánál alkalmaztatott: Horváth János lelkész figyelme, ellenőrzése a vallás- és énektanításra különösen is felhívatott.

c) A Mészáros Bálint körlátogató lemondását tudomásul vevő jkőnyvi pontot:

Közgyűlésünk elfogadja s helyére Szigeti Ferenc sajóvámosi tanítót választja s egyben köszönetét fejezi ki távozó körlátogatónak eddigi lelkiismeretes és ügybuzgó tevékenységeért.

d) A jegyzőkönyv többi pontjai:

Tudomásul vétettek.

15. Olvastatott a tanító egyleti közgyűlés 1908. július 22-én Sajószentpéteren tartott ülésének jegyzőkönyve, melynek közgyűlésünket is érdeklő fontosabb pontjai a következők:

a) 3-ik pontjában azt hozván tudomásunkra, hogy a tanító-egylet a távozó Papp Mihály helyére Szügyi László szilvásváradai tanítót választotta főjegyzőjévé.

Közgyűlésünk jól eső érzéssel üdvözli főjegyzőjét új bizalmi állásában s kívánja, hogy

Istentől nyert szép tehetségét anyaszentegyházaink és iskoláink javára dúsán kamatoztassa.

b) 6 pontja arról szól, hogy Jeney Gyula felsőnyarádi tanítót az egyleti közgyűlés szép pálya műveért 20 koronával jutalmazta.

Közgyűlésünk örömmel veszi tudomásul nevezett tanítónak szép előhaladását s irodalmi téren szerzett érdemeit. Midőn ezt jegyzőkönyvébe veszi, őszintén kívánja, hogy haladjon a tanítói pályán nyereségről-nyereségre öregbitvén ismereteivel együtt érdemeit is.

c) 10-ik pontja azt jelenti, hogy az egyletnek gyámtári tőkége a rendszeres kezelés mellett ma már 6063 korona 62 fillér. Ez összeget mindaddig kamatoztatni fogják, míg 10,000 korona nem lesz.

Örvendetes tudomásul vétetik.

d) 17-ik pontjában arra kéri közgyűlésünket, hogy a tiszáninnyi ref. egyházkerület által alkotott „*Népiskolai szabályrendelet*“ 56-ik §-ának 10 pontban foglalt határozatát, — mely a presbitérium hatásköréről így szól: „*Felekezeti tanító-egyleti közgyűlésekre menő tanítóknak fuvart s legalább 2 korona napidíjat utalványoz*“, hogy ennek érvényt szerezni s végrehajtani méltóztassék.

Közgyűlésünk a Sajókápolnán hozott 58. számú határozatát. — mely szerint a fenti idézet alatt egy tanító-egyleti közgyűlés értendő — ma is fenntartja és másképen nem intézkedik.

e) A jegyzőkönyv többi pontjai:

Tudomásul vétettek.

16. A Miskolcon szept. 22., 23. napjain tartandó őszi egyházkerületi közgyűlésre elnökségen kívül, mint képviselők kiküldettek.

Egyházi részről: Botos József, Szuhay Benedek, Elek József; világi részről: Szekrényessy Árpád, Gr. Vay Tihamér, Zsóry Gusztáv tanácsbírák.

17. Papi főjegyző indítványozza, hogy a klerikalizmus veszedelmes terjedésének meggátlása tárgyában írjon fel egyházmegyénk a főtiszt. egyházkerületi közgyűlésre, mely felirat szóról-szóra így hangzik:

Főtiszteletű Egyházkerületi közgyűlés!

Mindazon csapások és szerencsétlenségek között, melyek ez 1000 esztendőös magyar nemzetet tépték, szaggatták, végeredményében, ránk nézve talán egy sem volt olyan pusztító, mint az a folyton meg-megújuló vallásfelekezeti harc és békételenség, mely e haza polgárait egymás ellen ingerelve, a mohácsi vész óta különösen mindent elkövetett, hogy a maga dogmatikus igazságait mindkét küzdő fél tüzzel-vassal megvédelmezze. — A protestánsok, mint gyöngébb fél, csakhamar belátták azt, hogy a hatalmas és dúsgazdag róm. kath. főpapság, mely Bécs felé és Róma felé is szívesen tekinget, nem fogja tűrni maga mellett azt a felekezetet, mely velök ellentétben a lelkiismereti szabadságot írta zászlajára és amely új életet hirdetett a romok, a korhadtt intézmények felett; hanem útját vágja minden további terjedésnek, ádáz harcra tüzelvén fel e hon polgárait egymás ellen.

És e harc ki is tört nagy erővel. A vallásügyi sérelmek úgy szerepelnek az évszázadok küzdelmeiben, hogy azok a törvények, melyek a gyöngébb fél védelmére országgyűléseinken nagynehezen meghozattak, de mindannyiszor ki is játszottak: ősapáink vérével írott törvényeinknek bátran tekinthetők.

Évszázadoknak kellett eltelni, míg a világot megmozgató szabadabb szellem itt is derengő világosságot gyújtott a sötét éjszakában, míg legalább a vallástürelmi rendelet kiadatott. Az új idők szelleme halálos csapást mért mindazon ósdi felfogásokra, avúlt intézményekre, melyek eddigi útjában feltartóztatták. Már-már úgy tetszett, hogy az 1848: XX. t.-c.-ben kimondott vallás egyenlőség és viszonyosság nagy elve gyakorlatilag is véget fog vetni sérelmeinknek, panaszaiknak s azt hittük, hogy a törvényesen bevett vallásfelekezetek közötti egyenlőség napja minden vallásfelekezetre egyformán fogja szórni életető és melegítő sugárait.

Reményeinkben azonban megcsalatozánk. A haza gyászos bukása a vallásfelekezetek közötti egyenlőség napjára is hosszú időre sötét felhőt vont, hogy a sötétben még egymásra se ismerjünk, ha talán vértett is szívünk a gyásznak és pusztulásnak miatta. — Éltünk néma lemondásban. — S már-már a kétségbeesés vett rajtunk erőt, amikor a császári nyílt parancs betiltotta gyűléseinket, megakarván fosztani véren szerzett önkormányzati jogainktó; Inagy állami segítséget helyezvén kilátásba felfüggesztett, elkobzott jogainkért. A hatás azonban ellenhatást szűlt. Egyházunk legfényesebb lapjai közzé épen azok tartoznak, melyek minden idők tanulságára a szabadságharc utáni évek történetét jegyzik fel annak jeléül, hogy ha a hazai protestanizmus összetart, ha erejénél csak bátorsága és kitartása nagyobb: akkor útját tudja állani minden hatalommal szemben az abszolutisztikus törekvéseknek.

Nem volnánk azonban igazságosak, ha azt állítanók, hogy a kiegyezés utáni időszakban a változó kormányok nem segítettek mi rajtunk s az egyenlőség és viszonzosság elvét papiroson meg nem valósították. A régi szabadelvű párt eredményekre is hivatkozhat. S mikor az új egyházpolitikai törvények mindkét házban, bár heves ellenzés dacára, de mégis elfogadtattak s mikor a nem kath. lelkészi kongrua s a felemelt prot. államsegély rendeztetett: akkor azt hittük, hogy az 1848: XX. t.-c.-ben lefektetett egyenlőség és viszonzosság nagy elve minél elébb meg fog valósulni s minden törvényesen bevett vallásfelekezett élni fog magasztos rendeltetésének. Azt hittük, hogy jobb és boldogabb idők következnek mireánk s a felekezetek közé erőszakosan emelt válaszfalak, amikor leomlanak: multunk összes hibáit és gyarlóságait is maguk alá fogják temetni

Nem így történt.

Az új egyházpolitikai törvények életbeléptetése maga után vonta a néppárt megalakítását, hogy ez mint kicsiny, de rettenthetetlen bátorsággal küzdő párt útját állja minden szabadabb intézménynek. Eszközeiben nem válogatós. Hatalma, pénze van bőséggel. Katonái elszántak, vakmerők.

Ők Róma parancsolatait, rendeleteit mindennél fellebvalónak tartják, amikkel a könnyen hívő népet félrevezethetik, könnyen izgathatják, — úgy hogy eredményképen elmondhatjuk: a békeség temploma nálunk ma már emészttő lánggal ég, — És mi tétlenül nézzük a láng lobogását, a protestanizmus pusztulását. Még jó, ha gyűléseinken legalább így fel merünk sóhajtani: „*Megnehezedett az idők viharos járása felettünk!*“

Főtiszteletű Egyházkerületi Közgyűlés!

A gyáva jajveszékélés, valamint az oknélküli támadás, illetve védekezés, nem prot. szokás, nem protestáns erény. De amikor minden téren látnunk kell a klerikalizmus veszedelmes térfoglalását; midőn látnunk kell, hogy a kath. autonoma örve alatt az alapok és alapítványok kérdését is meg akarják oldani egyoldalú felekezeti bölcseséggel: akkor ez a türelmes protestanizmus sem maradhat tétlen, hanem minden erejét összeszedve, a történelem fátylójával a kezében, meg kell harcolnia, ha kell az irodalomban, ha kell önkormányzatunk hivatalos téerein és ha a nemzet igazságos akar lenni, akkor a parlamentben azt a nagy harcot, mely az alapok és alapítványok jogi természetének eldöntése miatt fog megvitatni.

De nézzük sérelmeinket, amelyeket a közelmúltból kaptunk mi, akik jó és rossz napokban életünket és vérünket is szívesen feláldoztuk e haza alkotmányos szabadságáért, akik e haza szentesített törvényei előtt mindenkor tisztelettel szoktunk meghajolni.

Úgy tudjuk, a Nm. Kultuszminiszterium nem akar egyenlő mértékkel mérni a törvényesen bevett vallásfelekezeteknek. Igazán veszedelmes irányzat kapott lábra egy idő óta. B. Barkóczy Sándor — ki szerint e protestanizmus „*tételes torzvallás*“ — ki maga vezette a róm. kath. tanárok egyesületét és tapintatlan viselkedésével példát adott arra, hogy az állam törvényes tekintélye megsemmisíthessék: a protestánsok e legnagyobb ellensége hadat üzent mindannak, mi a szabadság éltető levegőjében született.

A kultuszminiszterium és a néppárt teremtménye a becsmérszett szerzetes paragrafus is, mely míg egyrészt államsegélyt és fizetést ad, a tanítással foglalkozó szerzeteseknek: addig őket egyszerűen kivonja a másokra alkalmazott állami törvények joghatálya alól.

A „Budapesti Közlöny“ hivatalos értesítőjének f. év május 31-iki számában a kultuszminiszterium 24 állami középiskolai tanári állásra hirdetett pályázatot azzal a hozzáadással: „pályázhatnak az illető szakból képesített és állami, vagy kir. kath. középiskoláknál már szolgálatban lévő rendes tanárok.“ Ez a kikötés természetesen kizárja a pályázhatásból a prot. tanárokat. Új tanárt nem nevez ki, hanem a tanárok fogyatkozó számát (halálozás, nyugalomba menés) *áthelyezés útján a kir. kath. gimnáziumokból pótolja*, ahová természetszerűleg csak katolikusnak nevezhet ki.

A ref. tanáregyesület tankönyveit nem approbálja. Pl. hogy célt érjen: *Kiss Lajos* „Magyarország történetét“ irányatosan

kath. történetírónak adta ki bírálat végett. A ref. tanáregyesület beadványaira még csak nem is felel.

A mintagimnasiunban, az igazgató előterjesztése dacára, szándékosan mellőzött egy országos hírű tudós tanárt egyszerűen prot. mivolta miatt. Egy tankerületi főigazgató, a miniszter teremtménye, olyan nyilatkozatot tett tanári körökben, hogy *az ő kultúr politikai törekvésök az összes állami iskoláknak felekezeti (róm. kath.) jellegűvé átalakítása állami kezelésben.*

Mázi Engelbert eddig ismeretlen pap-nagyságot vidékről nevezett ki az országos tanár vizsgálóbizottságba minden alapos szükség nélkül épen a filozóphiára, nyilvánvalóan azért, hogy a magyar tanárság filozophiai gondolkodását reakcionarius irányba kényszerítse.

Mindezek nyilvánvaló jelenségei a mi kulturális életünk haladását gátló törekvéseknek.

„Az a liberalis világnézet — mondja Dóczi — melynek alkotásain az újkori Magyarország szellemi és anyagi jóléte nyugszik s melyből egyedül várhatjuk nemzetünk jövő fejlődését és erősbödését, ma már szavát is alig meri hallatni törvényhozásánk csarnokaiban; tanügyi kormányzatunban pedig oly egyoldalú felekezeti irányzat kapott erőre, amely megbontja nemzeti közoktatásunk egységét s az állami tanintézetek arculatát is a maga képére igyekezvén alakítani, áldatlan kultúrharcba sodorja nemzeti törekvésektől különben is eléggé megszaggatott társadalmunkat.“

De továbbá menve tudjuk azt, hogy az új egyházi törvény a lelkési fizetéseket 2400 koronában s évötödös korpótlékokban állapította meg papíroson; és mégis a legfelsőbb jóváhagyással és megerősítéssel ellátott IX. t.-cikkünket kísérő miniszteri leirat így szól: „Az állam nem vállal a felekezettel s a felekezet intézményeivel továbbmenő anyagi kötelezettségeket, mint aminőket az eddigi törvény . . . s a jövőben megalkotandó törvények megállapítani fognak.“

És hiába hangzanak a hivatalos és nem hivatalos feliratok, hogy a szegénység nyomasztó súlya alatt roskadozik a prot. papság, a rettentő nagy egyházi adók terhe alatt pusztúlnak a ref. gyülekezetek, elnémult harangok jelezvén itt is, ott is a magyarság megszűnését: a mindenható állam alig hallgatja meg kiáltásunkat.

De a róm. kath. autonomiát gr. Apponyi nyilatkozata szerint meg kell teremteni s még ez ősszel látni fogjuk azt a visszás eljárást, melynek elburkolt célja nem lehet más, mint az, hogy a roppant nagy terjedelmű alapok és alapítványok örök tulajdonjogilag a róm. kath. egyház nevére telekkönyveztessenek.

A jövő országgyűlés lesz tehát hivatva e nagy horderejű kérdés felett ítélni és határozni. Miként fog határozni: nem tudjuk. De tudva azt, hogy a cult. min. feje gróf Apponyi Albert már az 1875-iki országgyűlésen a bizottságtól külön véleményt adott be, azon elvet állítván fel: „hogy egyházi intézmények javai, még ha azon intézmények megszűnnek is, folytonosan megtartják azon dologi minőségüket, hogy egyházi jellegűek“ — ebből azt következtette, hogy valamint minden egyházi birtok úgy a tanulmányi alap tulajdonjoga is egyenesen és kizárólag a katholica egyházat — rendelkezési joga pedig a *jus patronatus* elvénél fogva Ő felségét a királyt illeti és így ezekhez az államnak és országgyűlésnek semmi joga; mondom, tudva mindezeket, nem kevés aggodalommal nézhetünk mi bizonytalan jövőnkbe.

„Mert, ha akkép oldatik meg a kérdés, mondja *Orbán József*, hogy azon nagy vagyonösszeg kizárólag felekezeti vagyon, mely egyenesen kath. vallási és tanügyi célokra szolgál s mely felett a rendelkezési jog a kath. egyházat illeti, akkor ne szóljunk többé Magyarországon vallásegyenlőségről és viszonyosságról, szakasszuk ki az 1848. XX. t.-c.-et törvénykönyvünkéből, mert akkor lesz ismét, mint századokkal előbb volt, minden jog, törvény és igazság ellenére, egy uralkodó, minden állami jogokat és javadalmakat élvező róm. kath. államvallás és lesznek mellette törvényesen bevett s minden állami jogokból és javadalmakból kizárt felekezetek.“

A *Csernoch János* kinevezett csanádi püspök esete, miszerint le sem kellett neki mondani képviselőségéről, hogy ez által is dokumentáltassék azon elv, hogy nem az állam, de az egyház tulajdona a püspöki vagyon; a tulzó klerikálisoknak a legjövedelmezőbb püspöki állásokba való kinevezése; a „*Ne temere*“ pápai bulla kihirdetése, mely tudomásul se akarja venni azt, hogy Magyarországon még más törvény is lehet, mint róm. kath. jellegű, szellemében és intézményeiben: ezek kézzelfogható bizonyítékok amellet, hogy a klerikálismus polypkarjaival az egész országot be akarja hálózni.

A kath. népszövetségi gyűlések teljes erővel a békebontást, a felekezeti gyűlölködést hirdetik. — Alapszabályait a miniszterium mindnek megerősíti. Ámde az orsz. ref. lelkészegyesület alapszabályai mindeddig megerősítés nélkül hevernek, nyilván azért, mert ez nem kath. felekezeti jellegű!

Ime, Főtiszteletű Egyházkerületi Közgyűlés! nagyjából ezekben soroltuk fel azon sérelmeket, melyek a közelmúltban prot. egyházainkat és iskoláinkat érték és amelyek a későbbi jövő nehéz küzdelmeire is már jó előre vetették sötét árnyékukat, hogy a klerikalizmus térfoglalása megdöbbentő, hogy az ennek szellemétől elkábúlt társadalom ma nem előre, de határozottan visszafelé halad, a felvilágosodás útján; csak azok nem tudják, akiknek — az „Írással“ szólva — „bár szemeik vannak a látásra, de nem látnak, jüleik vannak a hallásra, de nem hallanak.“

És ha e nagy veszedelmet fölismerve, mi tétlenül nem akarjuk nézni a prot. egyházak és iskolák lassú haldoklását; ha a sötétség cselekedetei által nem akarjuk tétlenségre kárhozatni a világosság életető szellemét: akkor a klerikalizmus veszedelmes terjedésének útját is kell állani az által, ha passzív magatartásunkat elhagyva, kilépünk a becstületes és állásunkhoz méltó küzdelem terére.

S ha kilépünk, ha védelmi harcra szólítjuk fel valamennyi egyházkerületünket s Magyarországnak közel 4 millió prot. lakosságát: úgy elérkezett az ideje annak, hogy kibontott zászlónk alá hívjuk mindazon szabadszellemtű fiait e hazának, kik tartozzanak bármely felekezethez, de a sötétség és a világosság közötti harc megvívásához nekünk segédkezet nyújtani szent kötelességüknek ismerik

Mondja ki azért a főtiszt. egyházkerületi közgyűlés, hogy e hazában a klerikalizmus térfoglalását összes erejével meggátolni törekszik, sérelmeink felsorolásával a konvent útján az országgyűlés figyelmét e veszedelmes irányzat megváltoztatására felhívja, az alapok és alapítványok kérdésének egyoldalú felekezeti megoldása ellen már jó előre tiltakozik s erre vonatkozó határozatát az összes hazai prot. egyházkerületeknek pártfogás és csatlakozás céljából megküldi, hogy az együttműködésnek annál biztosabb sikere lehessen.

Vigyázzunk tehát, mert a késedelemben nagy veszély rejlik.

A f.-borsodi ref. egyházmege Hangácson 1908. szept. 1—2-án tartott közgyűlése nevében:

Szuhay Benedek.
egyházmegei papi főjegyző

E felirat teljes szövegében általunk elfogadtatik és fölöttes hatóságainkhoz tiszteletteljesen fölterjesztetik, mint az egyházmege véleménye.

18. Ugyancsak papi főjegyző indítványára következő feliratot fogadja el közgyűlésünk a „Ne temere“ kezdetű pápai bullára vonatkozólag.

Főtiszteletű Egyházkerületi Közgyűlés!

Köztudomásu dolog, hogy X. Pius római pápa „Ne temere“ kezdetű encyklikájában, melyet kihirdetés végett Magyarországon valamenyi róm. kath. püspöknek megküldött azt fejtegeti, hogy a róm. kath. egyházra nézve a polgári házasság nem törvényes házasság csak ágyasság s azon róm. kath. gyermekek, akik az ilyen házasságból születnek nem tekintendők törvényes gyermekeknek, miáltal fölibe helyezkedve állami törvényeinknek szükségtelen felekezeti harcra és békételenségre híván fel saját hitfeleit.

Közgyűlésünk mélyen megbotránkozva azon, hogy a XX. században, melyett a lelkiismereti szabadság és egyenlőség századának szeretnénk nevezni ilyen sötét középkorba illő pápai bulla kiadatott s kihirdettetett, amely a legnagyobb megsértése, arculcsapása az új egyházpolitikai törvényeknek, fölibe helyezvén azt emennek: a legmélyebb tisztelettel arra kéri főhatóságainkat, hogy méltóztassanak oda hatni, hogy ezt a szentesített törvényeinket semmibe vevő, harcra ingerlő pápai bullát a jelenlegi kormány, illetve országgyűlés azonnal vonassa vissza s egy pillanatig se tölje, hogy idegen hatalom a mi ügyeinkbe törvény ellenére beleavatkozzék.

19. Olvastatott a tavaszi egyházkerületi közgyűlés 19. számú határozata, az elhagyott szegények, árvák és betegek gondozásával alkotott szabályrendelet-tervezet tárgyában.

Arra a körülményre való tekintettel, hogy az 1886. évi XXII. t.-c. rendelkezése értelmében a polgári község, saját szegényei eltartásáról gondoskodni köteles, e címen az egyházközségek nagyobb megterhelése nem várható: a szabályrendelet-tervezetet változatlanul elfogadjuk.

20. Tárgyaltatott a tavaszi egyházkerületi közgyűlés 66. számú határozata, melyben nyilatkozattételre hívja föl egyházmegyénket, a *korcsmák vasárnapi napon való csukvatartása tárgyában* az egyetemes konvent és egyház kerület vonatkozó határozatait folytán.

Egyházmegyénk midőn a maga részéről is örömmel üdvözlí felettes hatóságainak emez intézkedését, a hivatkozott határozatokra a lelkészek és egyházak figyelmét fölhívja.

21. Olvastatott a tavaszi egyházkerületi közgyűlés 67. számú határozata, a ref. egyházközségek és ref. egyházi intézetek céljaira szánt alapítványszerű hagyományokra vonatkozó alapító oklevelek kormányhatósági jóváhagyása tárgyában.

Egyházmegyénk, ezt a kerületi határozatot — a lelkészek és egyházak figyelmeztetése céljából — teljes szövegében jegyzőkönyvébe iktatni rendeli:

„Egyházkerületi közgyűlés tisztelettel üdvözlölvén az egyetemes konvent állásfoglalását, fölhívja az egyházmegyéket és egyházközségeket, hogy netalán hasonló sérelmes rendelkezések ellen, a megfelelő intézkedések gyors eszközlését, egyházi önkormányzatunk megvédése szempontjából, elmúlaszthatatlan kötelességüknek ismerjék.“

22. Tárgyaltatott az egyházkerület tavaszi közgyűlésén 74. számú határozata keretében az „egyházmegyei számvevőszékek szervezete és ügyviteléről“ alkotott szabályrendelet-tervezet.

Egyházmegyei közgyűlésünk e szabályrendelet-tervezetet áttanulmányozván, arra vonatkozó észrevételeinket következőkben foglaljuk össze:

a) Az 1. §. első bekezdésének végéhez ajánljuk a következőket beiktatni:

„Továbbá kötelessége az egyházközségek költségvetéseit átvizsgálni, azokra nézve az espe-

reseknek javaslatot tenni, hogy az a 7. §. értelmében a megerősítést eszközölhesse.“

b) A 2. §. végéhez a következő pótlást ajánljuk beiktatni:

„A számvevőszék teendői végzésével a tanácsbírói kar is megbízható az egyházmegyei közgyűlés által; önként értetvén, hogy az elnökség, pénztárnok és ügyész, ekkor is hivatalból tagjai az így alkotott számvevőszéknek.“

c) A 3. §. elsősora így szövegezendő: „az elnökség a számvevőszék tagjait lehetőleg a *választást eszközölő* egyházmegyei közgyűlés stb.“

d) Az 5. §. újra szövegezendő a következőleg:

„Az egyházközségi gondnokok és pénztárnokok, okmányokkal teljesen felszerelt s a presbyterium által megvizsgált számadásaikat, az E. T. I. t.-c. 125. §. g. pontjának megfelelőleg kötelesek január hó 20-ig az espereshez betejeszteni, illetőleg annak készen létéről az espereshez jelentést tenni. Az esperes pedig az E. T. III. t.-c. 23. §-a értelmében, a hozzá érkezett számadásokat csatolmányaival együtt, legkésőbb február 15-én az előadóhoz teszi át, illetőleg megbízza annak megvizsgálásával az egyházlátogatást teljesítő tanácsbíró. Egy-egy előadónak legfeljebb 15 egyházközség számadása osztatható ki,“

e) A 11. §. második sorában „egyházmegye“ helyett „egyházmegyék“ iktatandó.

Mely javaslatunkat a főt. egyházkerület őszi közgyűlésére tisztelettel fölterjesztjük.

23. Olvastatott egyházmegyei ügyész véleményes jelentése a bekebelezés és illetve perlés végett részére kiadott kötelezvényekről, a végrehajtási novella meghozatala folytán szükségessé vált intézkedésekről és az iskolai és tanítói ingatlanok tulajdonjogának az egyházak javára leendő bekebelezését gátló akadályokról.

A jelentést a közgyűlés azon (I.) részében, mely az ügyésznek perlés s illetve bekebelezés

végett kiadott kötelezvények állását tünteti fel, örömmel veszi tudomásul, mert abból azon körülmény tűnik ki, hogy perlésre szükség alig van s perlendő kamathátrálékosok nincsenek.

A jelentésnek az új végrehajtási novella (1908. XXI. t.-c.) meghozatala folytán szükségessé vált intézkedéseket tárgyzó (II.) része pontonként vétetett tárgyalás alá s ez alapon közgyűlés következőleg határozott:

1. Miután a végrehajtási novella 4. §-a kimondja, hogy a 100 koronát meg nem haladó követelések végrehajtása alkalmával ügyvédi közbenjárási díj a végrehajtást szenvedett ellenében meg nem állapítható, közgyűlés jövőre nézve kölcsönöket 100 koronán alól nem engedélyez, hanem kimondja, hogy a legkisebb kölcsön 100 korona lehet. — 2. Tekintettel arra, hogy az említett novella 6. és 7. §-aiban akként rendelkezik, hogy a lelkészek fizetése 2000 koronáig, az aggastyán lelkészek nyugdíja pedig 1200 koronáig le nem foglalható és így a kötvények perlése esetén a kivetések kielégítési alap hiányában behajthatók rendszerint nem lennének, — a lelkészeknél lévő kölcsönök nagyobb biztosításául rendeli közgyűlésünk, hogy jövőre nézve lelkészeknek személyes hitelű kölcsön csak oly feltétel mellett adható, hogy a kölcsönvevő két kellő vagyoni biztosítékkal bíró kezes állít, mely feltételt közgyűlés a már fennálló lelkészi kölcsönöknél is megkívánja és kimondja, hogy a régi kötvények e feltétel értelmében átalakítandók s dékán és ügyész az e célból szükséges teendők teljesítésével megbíznak, jelentésök a legközelebbi tavaszi közgyűlésre bevaratván.

3. Tárgyalásra kerülván az idézett novella azon rendelkezése, mely a régi végrehajtási törvénnyel szemben igen sok tárgyat és értéket elvon a kielégítés alól, miáltal a követelések végrehajtás útján leendő behajtása az egyházmegyei pénztár adósaitól, kik leginkább a sze-

gényebb földműves osztályból valók, nagyon meg van nehezítve, miután az új törvény megengedi, hogy a kihirdetése előtt lejárt követelések behajtása alkalmával a hitelezőre nézve kedvezőbb régi törvény alkalmaztassék azon esetben, ha a hitelező ezen követelését 30 nap alatt a bíróságnál bejelenti — határozza közgyűlésünk, hogy a lelkészek haladéktalanul körlevélben szólíttassanak fel azon körülmények egyházmegyei dékánhoz folyó évi szeptember hó 15-éig teendő bejelentésére, hogy híveik között egyházmegyei kölcsönnel bíró adósok hírnak-é és mennyi ingatlan vagyonnal s dékán és ügyész útasíttatnak, hogy amennyiben az adósok némely részére nézve szükségét látják az új törvényben meghatározott járásbírósi bejelentés megtételének; ezeket folyó hó 25-éig teljesítsék s eljárásuk eredményéről a legközelebbi tavaszi közgyűlésre jelentsenek. A körlevél megszerkesztésével és expedálásával ügyész bizatik meg.

Az ügyészi jelentés III. pontjában foglaltakra nézve közgyűlésünk határozza:

Figyelemmel arra, hogy az iskolai és tanítói ingatlanok tulajdonjogának az egyházak javára leendő bekebelezésénél a beadott kérvényekre nézve az egyházmegyénk területén lévő két járásbírósi különböző határozatokat hozott; míg ugyanis az edelényi kir. járásbírósi a nevezett ingatlanok átírását megengedte és az ingatlanok iskolai célokat szolgáló minőségét a telekkönyv A. lapján kitüntette, addig a sajozsentspéteri járásbírósi az ily ingatlanok átíratását megtagadta, — kimondja közgyűlésünk, hogy mielőtt e tárgyban érdemlegesen határozná, — meggyőződést kíván szerezni arról, hogy a folyó évi tavaszi egyházkerületi közgyűlés 72. sz. határozatában rendelt intézkedés foganatosított-é? és ezen intézkedés folytán kiadandó igazságügyi miniszteri rendelet meghozatalát bevárja s e rendelet megérkeztéig nem látja szükségét az átírások további szorgalmazásának annál kevésbbé

mert előre láthatólag a közel jövőben egyházunkra nézve ez intézkedés sürgetésének elhalasztásából veszély származni nem fog; ugyanazért közgyűlésünk ez ügyben a további intézkedés megtételét az igazságügyminiszeri rendelet meghozataláig felfüggeszti és nyilvántartásba helyezi.

24. Olvastatott úgy a Magyar. Prot. Irodalmi Társaság mint a Lorántfy Zsuzsánna egyesület elnökségének felhívó szózata, melyben reá mutatván azon eredményre, melyek a Koszoru füzetek nyomában fakadnak s azon felséges célra, melyet a Lorántfy Zsuzsánna egyesület maga elé tűzött a veszni indult lelkek megmentése és a vallás erkölcsi élet nevelése érdekében.

Közgyűlésünk azon utasítással küldi meg e felhívó szózatot az egyházaknak, hogy a népközött, élükön a lekipásztorral e füzetet terjesszék, gyűjtést eszközöljenek, hogy ez által is erősebben kapcsoltsák a gyülekezet hívő serege az élő Krisztushoz s annál erősebben ragaszkodjanak hitvallásukhoz, melyen a pokol kapui sem vehetnek diadalmat.

25. Olvastatik a „Bethlen Gábor Kör“ felhívó szózata segélyezés tárgyában.

Közgyűlésünk ismerve azon magasztos célt melyet e Kör a lelkek megmentése érdekében s az ifjuság vallás erkölcsi nevelése tekintetében maga elé tűzött: nevezett Kör céljaira egyszerűsmindenkorra 20 korona segélyt szavaz meg, utasítván pénztárnokát ez összeg kifizetésére.

26. A főtiszteletű Egyházkerület Miskolcon tartott tavaszi közgyűlésének 13-ik sz. jkőnyvi pontjában foglaltakra nézve, mely az új államsegélynek közigazgatási célokra leendő felosztására utasítja egyházmegyénket: Közgyűlésünk következő bizottsági munkálatot fogadja el és terjeszti föl a főtiszteletű egyházkerületi közgyűléshez megerősítés végett:

JEGYZŐKÖNYV.

Felvétetett Sajószentpéteren, 1908. szeptember 29-én tartott bizottsági ülésben.

Jelen voltak: Vadászy Pál esperes elnöklete alatt: Svingor József, Botos József, Elek József, Szuhay Benedek papi tanácsbírák, ez utóbbi, mint jegyző is.

1. Tárgy: a 2867 korona 20 fillér új államsegélynek közigazgatási célokra leendő felhasználásának javaslata.

Címek, kinek mi célra?

1. Egyházmegyei papi főjegyző tiszteletdíj emelésére	100 K	— f.
2. Levéltárnok tiszteletdíja	50	„ — „
3. Egyházmegyei papi aljegyzőnek	80	„ — „
4. Egyházmegyei világi főjegyzőnek	50	„ — „
5. Egyházmegyei világi aljegyzőnek	25	„ — „
6. Egyházmegyei pénztárnok fizetésére	300	„ — „
7. Országos papi nyugdíj és közalap kezelő fizetésére	300	„ — „
8. Esperesi káplán és egyházmegyei könyvtárnoknak	50	„ — „
9. Tanügyi bizottsági elnök tiszteletdíj pótlására	30	„ — „
10. Tavaszi gyűléstartó egyház díjpótlására	120	„ — „
11. Őszi gyűléstartó egyház díjpótlására	100	„ — „
12. Egyházak közigazgatási céljaira minők: Egyházmegyei és kerületi jegyzőkönyvek névtár díjai, egyházmegye szüksége; egyházlátogatók és iskolai körlátogatók fölemelt fuvardíjai, miket eddig az egyházak fizettek, per 20 koronájával számítva egyházanként	1064	„ 20 „
13. Egyházmegyei papi tanácsbíráknak kiküldetések fuvardíjára	100	„ — „
14. Régi számvevőszéki gyűlések ellátásának emelésére	40	„ — „
15. Egyházmegyei gyűlésekkor 11 hivatalnok fuvardíjára	88	„ — „
16. Segélyosztó bizottsági gyűlés tartására	70	„ — „
17. Visitationális számvevőszék gyűlés tartására	80	„ — „
18. Új számvevőszék gyűlés tartására	100	„ — „
19. Előadóknak tiszteletdíj költségvetések tárgyalásakor	120	„ — „

Összesen 2867 K 20 f.

Megjegyzés :

A jelenleg adott 2867 K 20 fillér uj államsegélyből az egyházmegyei gyámtárnak nem adatnék, hanem ehelyett a régebbi államsegély 1280 korona egészben a gyámtárnak adatnék át.

E tervezetet azon tiszteletteljes kéréssel terjesztjük fel felettes hatóságainkhoz, hogy azt elfogadni, megerősíteni s a főtiszteletű Egyházkerületi Közgyűléshez az utasítás értelmében bejelenteni méltóztassék.

2. Javasoljuk továbbá, hogy a domesztikai összegeket s az azok körüli terhes dolgokat ne a tulságosan megterhelt esperesi hivatal végezze; de a lelkészi nyugdíjintézeti pénztárnok.

E javaslat megerősítését tisztelettel kérelmezzük.

3. Javasoljuk továbbá: Gyűlés után szólíttassanak fel Elek József gyámintézeti pénzkezelő által összes egyházaink, hogy az új törvény értelmében november 1 ére, úgy a sajkópólnai közgyűlés jegyzőkönyvében foglalt s kimutatott összegeket, mint a lelkészi nyugdíjintézeti járulékokat fizessék be. Amely egyház e nemű fizetési kötelezettségének eleget nem tenne: jó hirnevünk megőrzése szempontjából a hátralékos egyházak összegeit kölcsönképen az egyházmegye pénztára fogja fizetni s majd a téli egyházlátogatóság 6% kamattal azt az egyházaktól beszedi. — Épen így szólíttassanak fel lelkészeink, hogy lelkészi nyugdíjintézeti tartozásukat november 1-ére multhatatlanul fizessék ki pénztárnok kezeihez.

Kmtf.

Jegyzette :

SZUHAY BENEDEK,
papi főjegyző.

Közgyűlésünk a bemutatott tervezetet, mivel a feltüntetett adatok mind közigazgatási célokat szolgálnak, változtatás nélkül elfogadja, határozattá emeli s úgy a személyi, mint a dologi kiadásokra megszavazott összegeket 1908. jan.

-től utalványozza s egyben tudomásul vétel végett a főtiszteletű Egyházkerületi Közgyűlésnek e munkálatot tisztelettel megküldi.

Ugyanitt indítvány alapján kimondja közgyűlésünk azt is, hogy egyházmegyénk területén, ha lelkész választás vagy beiktatás fordul elő: a küldötteknek az egyházmegyei pénztár előlegezze a fuvardíjat. Az egyházlátogatók azonban a pénztárnok által kimutatott ezen összeget az egyházaktól minden esetben tartoznak beszedni s azzal elszámolni.

27. Tárgyaltatott az ozdi misszioegyház kérvénye az ottani 116. sztjkvben A. †. 187. hr. sz. ingatlan eladása tárgyában, amely ingatlan a harangozói lakáshoz tartozó kis, keskeny kertrészlet s jóformán parlagon hever és semmi hasznót nem hajt. Minthogy az eladás az egyházra nézve előnyös, mert a szóban forgó kis ingatlant 260 K-ért adta el, kéri a jogügylet jóváhagyását kieszközölni.

A beterjesztett iratok szerint az eladás a presbyterium és az egyházközségi közgyűlés egyhangú határozatán alapulván, az iratokat az adásvételi szerződés megerősítése céljából, a főt. egyházkerületre pártolólág fölterjesztjük.

28. Olvastatott a ládbessenyői egyház kérelme az egyház, lelkész és tanító javadalmazását képező 119., 2. és 3. sztjkvben foglalt 2 h. 1464 □-öl, 9 h. 1153 □-öl és 2 h. 1125 □-öl, összesen 15 h. 542 □-öl területű erdőtalaj eladása tárgyában

Ezeknek az ingatlanoknak az eladását közgyűlésünk a maga részéről is helyesli s annak megállapítása mellett, hogy az 1600 K netalán annak idején arány-aránylag elosztandó s az egyház, lelkész és illetőleg tanítói javadalom javára tőkésítendő lesz a szabályszerűen megkötött adásvevési szerződést a vonatkozó iratok kapcsán, a főt. egyházkerületre megerősítés végett fölterjeszti, mert a szóbanforgó erdőtalaj beültetésére s üzemterv szerinti kezelésére, a ládbessenyői egyházat képtelennek tartjuk; mert ezek az ingatlanok az egyháznak így semmit sem jövedelmeztek, mert végre az adásvétel a

presbyterium és egyházközségi közgyűlés egyhangú határozatain alapúl.

29. Olvastatott Bárdos István sajlóslófalvai lelkész beadványa, melyben a körlátogatói teendők alól leendő fölmentését kéri.

Közgyűlésünk, amidőn Bárdos István lelkészt a körlátogatói teendők alól fölmenti, hat éven át teljesített buzgó szolgálataiért elismerését fejezi ki s helyére Kun József varbói lelkészt választja meg.

30. A sajlóslófalvai egyház presbyteriuma, tavaszi közgyűlésünk 41. sz. határozatára beterjeszti a lelkészi hivatal javadalmazásához tartozott használhatatlan pincelyuk eladására vonatkozó szerződést.

Az eladás a presbyterium és egyházközségi közgyűlés egyhangú határozata alapján történvén, annak megállapítása mellett, hogy a 320 K. vételár a lelkészi javadalom javára tőkésítendő, a vonatkozó iratokat a szerződés megerősítése céljából, a főt. egyházkerületre fölterjesztjük.

31. Tárgyaltatott a varbói egyház presbyteriumának kérelme, lelkészlak építésére vonatkozó kivetési lajstrom jóváhagyása iránt. A szükséges 20000 K-át kivetés útján két év alatt szerzik meg. És pedig kivetettek: 1. Minden családfőre 72 K-át; 2. Vegyes házasságban élő nők és özvegyekre ennek felét 36 K-át; 3. A földbirtokosokra minden kalasztrális hold föld után 2 K-át; 4. Templomszékekre I. szék 20 K, II. szék 18 K. III. szék 16 K, IV. szék 14 K, V. szék 12 K, VI. szék 10 K.

Végül felhatalmazást kérnek arra, hogy a bemutatandó szerződést, tervet és költségvetést, az elnökség jóváhagyhassa.

A beterjesztett iratok szerint a lelkészlak építését a presbyterium és egyházközségi közgyűlés nemcsak egyhangulag, hanem maguk terhes megadóztatása mellett is lelkesedéssel határozván el, — közgyűlésünk a kivetési lajstromot — mely szerint a kivetés a régebben eszközölt kivetésnél csak 20⁰/₁₀-kal emelkedett, midőn

jóváhagyja s jóváhagyási záradékkal ellátva, folyamodó egyháznak visszaadni rendeli, a varbói egyházat nemes áldozatkész viselkedéséért megdicséri.

Elnökséget fölhatalmazza, hogy a bemutató tervet, költségvetést és vállalati szerződést az ügyész meghallgatása után, jóváhagyhassa.

32. Tavaszi közgyűlésünk 40. számú határozatára, Botos József és Molnár László egyházmegyei kiküldöttek jelentik, hogy a kondói „Harica“ patak szabályozása ügyében keletkezett iratokat oly későn kapták meg a vármegyétől, hogy nem volt fizikai idejük a kiküldetésnek megfelelni. A jövő tavaszi közgyűlésig halasztást kérnek.

A jelentés tudomásul vétele mellett az ügyet továbbra is nyilvántartani rendeljük s kiküldöttek jelentését tavaszi közgyűlésünkre várjuk.

33. A saajóvámosi egyház előljárósága az íránt kérelmez, hogy az egyházmegyei gyűlés tartás kötelezettsége alól 1 évre mentessenek fel, miután a jövő évben lelkészlakot építenek.

Tekintettel a felhozott fontos indokra közgyűlésünk nevezett egyház kérelmét teljesíti.

34. Nagy Barnabás kondói lelkész kéri, hogy a mályinkai egyházban felmaradt 73 K adóhátralékát, — melynek behajtásával tavaszi közgyűlésünk a dédesi, illetve paraszniai közjegyzőséget bízta meg — ez év folyamán 2 egyenlő részletben fizethesse be.

Közgyűlésünk folyamodó lelkész kérelmét teljesíti, egyszersmind megbízta szakaszbeli egyházlátogatókat, hogy e régóta fennforgó adóügy végleges rendezéséről annak idején meggyőződést szerezve arról tegyék meg jelentésüket.

35. Ugyancsak kondói lelkész panaszolja, hogy az 1894. évi jelentő ívben a kondói lelkész javára 300 K kamatozó

tőke szerepel betét címén, ámde a presbytérium állítása szerint nevezett betétösszeg a nagytt. egyházmegye jóváhagyásából Bárdos István volt kondói lelkésznek egy összegben kifizettetett s így a 300 K után járó évi kamat élvezetétől a lelkész elesett. Kéri a jelentő ívben feltüntetett 12 K kamatnak — mint lelkészi jövedelemnek — töröltetését.

Közgyűlésünk folyamodó lelkész kérelmét méltányosnak találja, mielőtt azonban ez ügyben érdemlegesen intézkednék, az esperesi levéltárban levő jelentő-ív adataiból meggyőződést kíván szerezni a dolog állását illetőleg.

36. Olvastatott a s-ivánkai egyház beadványa, melyben előadják, hogy a szükségképen beállott s egyházmegyeileg is elrendelt iskolai építkezések eszközlése céljából 550 K kölcsönt kellett felvenniök 7 és $\frac{1}{2}$ százalékos kamat mellett a sajszentpéteri takarékpénztárból, egyszersmind engedélyt kérnek arra, hogy az egyházmegye pénztárában kamatozó 550 K tőkepénzüket kivehessék s abból a takarékpénztárnál levő váltó-adósságukat kiegyenlíthessék.

Közgyűlésünk a s-ivánkai egyház kérelmét teljesíti, egyben utasítja nevezett egyház előjáróságát, hogy az egyházmegye pénztárából felveendő tőkepénzüket okvetlenül a kérdéses váltó tartozás kiegyenlítésére fordítsák.

37. Nagy Barnabás kondói lelkész jelenti, hogy Lengyel Gyula szendrő-ládi lelkész a kondói egyházzal szemben fennálló 450 koronás váltó tartozását — dacára, hogy ez év május hó végéig kötelezte magát annak kiegyenlítésére — mind ez ideig nem fizette ki, miért is az egyház nehéz anyagi helyzetére való tekintettel kérelmezi, hogy Lengyel Gyula a kérdéses váltó tartozás haladéktalan kiegyenlítésére szigorúan utasíttassék.

Egyházmegyei ügyész jelentése szerint e tartozás időközileg kifizettetett, minden további eljárás tehát e tárgyban beszüntetendő volt.

38. Múlt tavaszi közgyűlésünk jegyzőkönyvének 74-ik pontja értelmében Csiky József rudóbányai lelkész jelenti, hogy Szuhogyon a 4 évi illeték egyenérték még máig sincs kifizetve, miután az edelényi m. kir. adóhivatal illeték címén jogtalan adóhátralékokat mutatott ki a nevezett egyház terhére. Egyébiránt az ügy tisztázása céljából a szükséges eljárást megindították s ez év folyamán végleg rendezni fogják.

Közgyűlésünk a jelentést tudomásul véve, az ügy felülvizsgálását az illető egyházlátogatóságra bízta.

39. Olvastatott a s-ivánkai lelkész és presbytérium beadványa, melyben panaszolják, hogy a volt lelkész Nagy Barnabás a lelkészi földekből két és $\frac{1}{2}$ hold területtel többet bevetett, mint amennyit a törvény értelmében bevetethetett volna s miután a jogtalanul felhasznált területért sem az egyházat, sem új lelkészt kárpótolni nem hajlandó, kéri az ügynek egyházmegyei közigazgatási bíróság elé terjesztését s benne az érdemleges határozat meghozatalát.

Miután ez ügy előkészítve nincs, közgyűlésünk felkéri a Nagyt. esperes urat, hogy az érdekelt feleket beidézvén, közöttük a békés egyezséget létrehozni szíveskedjék.

40. Szentmártoni Dániel, mint a meszesi egyház felügyeletével megbizott lelkész hivatkozva sok elfoglaltságára s azon körülményre, hogy sokszor egészségi állapota van meg-támadva, ha tovább is felügyel a szomszéd egyházakra, tisztelettel kéri a felügyelő lelkészség alóli felmentését.

Közgyűlésünk beható vita után a lemondást elfogadja, megköszönve nevezett lelkész ügybuzgóságát. Részére az eddigi végzett szolgálatokért 150 koronát s Bakos János tanítónak szintén 150 koronát az egyház pénztárából utalványoz és utasítja gondnokot, hogy ez összeget nevezett lelkésznek és tanítónak 30 nap alatt fizesse ki.

Miután közgyűlésünk meggyőződött arról,

hogy ha Meszesnek lelkészválasztási jogát továbbra is felfüggeszti: a gyülekezet magára hagyatva beláthatatlan időig képtelen lesz paplak építésre, míg a megválasztandó lelkész még ha bérelt házban laknék is az ottani viszonyok okos felhasználásával mielőbb teljesítheti az építkezést. — Felkéri esperesét, hogy Meszesre a pályázatot hirdesse ki, azon megjegyzéssel, hogy a megválasztandó lelkész 150 koronát kap évente lakbér címen. — A választás előkészítésével s általában a felügyelő lelkészszéggel Beregszászy Ferenc szendrői lelkészt bizza meg, akinek tiszteletdíját annak idején megállapítandja. Végül Bakos János tanítót a további templomi szolgálatok teljesítésére utasítja; tiszteletdíjáról hasonlóan később intézkedik.

41. Szakaszbeli tanácsbírák jelentik, hogy Jósvay Dénes törvényesen megválasztott lelkészt Zilizre, Lengyel Gyulát Szendrőládra, Nagy Barnabást Kondóra, Kun Józsefet Varbóra ünnepélyesen beiktatták hivatalukba.

Örvendetes tudomásul szolgál.

42. Tavaszi egyházmegyei közgyűlés jegyzőkönyvének 69 pontjára vonatkozólag Kazay Géza laki lelkész beterjeszti a lelkészi hivatal tulajdonát képező szőlő megfordítását elfogadó presbiteri és közgyűlési határozatot s beterjeszti a díjlevelet.

Közgyűlésünk folyamodó lelkész kérelmét teljesíti; a kérdéses szőlő betelepítésére fordított összeg 675 korona tíz év alatt lesz visszatérítendő. Ez összegnek, mint tehernek a díjlevelekre leendő rávezetését elfogadja s megerősítés végett a főt. Egyházkerületi Közgyűléshez tisztelettel felterjeszti.

43. Olvastatott a varbói egyház kérvénye, melyben arra kéri közgyűlésünket, hogy nevezett egyház kivételesen helyeztessék a tőkesegeélyt kérő Egyházak első fokozatába szegénységükre s 35000 koronát meghaladó építkezéseikre való tekintetből.

Közgyűlésünk ismerve nevezett egyház romhoz hasonló épületeit, ismerve a nép szegénysége mellett is a paplakra a 20,000 koronának szíves megajánlását: kivételesen jó lélekkel ajánlja a tőkesegélyt kérő egyházak első sorozatába felvétel végett, hogy megkapván minél előbb ez összeget, annál hamarabb rendbe szedhesse rozszant épületeit is.

E kérvény pártolólág a főt. Egyházkerületi Közgyűléshez tisztelettel fölterjesztetik.

44. Bármely tárból segélyt kérnek: a ládbesenyői, lászófalvai, mályinkai, szakácsi, parasznyai, sajókápolnai, nagybarcai, szendrőládi egyházak; Csapó János, Doktor Gyula, Bárdos István, Tóth János, Körössy István, Horváth János, Barna Gyula lelkészek; Katona Dénes tanító, Reho Jánosné, Bodnár Istvánné, Tóth Istvánné lelkészözvegyek, Nagy Sándorné, Urbán Bálintné, Rozgonyi Istvánné, Ferenczi Istvánné, Fodor Lajosné tanító-özvegyek, Újlaki Vilma lelkész-árva és Török Sámuel.

Mindezen kérvények megfelelő elbírálás végett segélyosztó bizottságnak kiadatnak.

45. Az egyházlátogatói járások következőkép osztattak el:

1. A szentpéteri járásba megy: Dávid József tanácsbíró és Dakó Lajos.

2. A s.-vámosiba: Botos József t.-bíró és Kun József.

3. A bánvölgyibe: Szuhay Benedek t.-bíró és Bárdos István.

4. Az edelényibe: Elek József t.-bíró és Batta József.

5. A vadnaiba: Szentmártoni Dániel egyházmegyei aljegyző és Bartha Gyula.

Közgyűlésünk midőn e választást elfogadja az első visitatorokat az egyházközségi költségvetések, zárszámadások előadói tisztével is megbízza, természetesen kit-kít az ő járásában.

46. Szuhay Benedek tanácsbíró hivatkozva arra, hogy eddigi szakaszának egyházközségei nagy távolságban vannak

tőle s már 4 éve, hogy kiküldetéseket végez ott, tisztelettel kéri a Bodnár István volt tanácsbíró szakaszát.

Közgyűlésünk méltányolva nevezett tanácsbíró kérelmét, őt a II-ik szakaszba osztja, melyhez tartoznak: Alacska, Berente, S.-Kazinc, Barcika, Sajóivánka, Vadna, Bárca, Velezd, Ózd. Társa: Bárczay László világi tanácsbíró.

Az így üresen maradt IV. szakasz (Szalonna, Makonyi, Meszes, Abod, Rakacaszend, Szentjakab Szakácsi, Lak, Hegymeg, Damak egyházaival) pedig az újonnan választandó tanácsbíróval tölteni be, kinek társa világi részről gróf Vay Tihamér.

47. A főtiszteletű egyházkerületi közgyűlésnek tisztelettel bejelentjük hogy:

Egyházmegyei tanügyi bizottság elnökévé és lelkészi nyugdíjintézeti pénzkezelővé: *Elek József* tanácsbíró választatott.

Továbbá megválasztottak és beerősítették mint lelkészek: Kun József Varbóra, Nagy Barna Kondóra, Zayzon Mihály Szakácsiba, Ecsedi Tóth József S.-Ivánkára.

Mint tanítók: Kiss András Martonyiba, Szakács Boldizsár Mályinkába.

48. Közhirdetésre

a meszesi, szentjakabi és abodi szegény egyházak ajánlatnak.

49. Jövő tavaszi közgyűlésünk helye:

Sajókazinc lesz.

50. Mindezen jegyzőkönyvi pontok felolvasatván

meghitelesítették.

KÖZIGAZGATÁSI BIRÓSÁGI ÜGY.

Az időszaki tanács megalakulásáról.

Jelenvoltak. Vadászy Pál esperes, Ragályi Béla egyházmegyei gondnok elnöklete alatt: Svingor József, Botos József, Dávid József, Szuhay Benedek, Elek József papi; Szekrényessy Árpád, Gr. Vay Tihamér, Zsóry Gusztáv vil. tanácsbírák.

A bíróság az V. t.-c. II. fejezetének 13. § értelmében az időszaki tanácsot megalkotja s abba egy évi időtartamra megválasztja.

I. Tagokul: Svingor József, Szekrényessy Árpád, Zsóry György; póttagokul: Gr. Vay Tihamér, Dávid József, Elek József tanácsbírákat.

II. Tagok: Szuhay Benedek, Miklós Ödön, Zsóry Gusztáv; póttagok: Botos József, (az új papi tanácsbíró), Bárczay László tanácsbírák.

Mely jegyzőkönyv felolvastatván hitelesítettik.

Kelt mint fent.

VADASZY PÁL
esperes.

RAGÁLYI BÉLA
e.-m. gondnok.

SZUHAY BENEDEK
papi főjegyző.

Ezen jegyzőkönyvi pontokat jegyezték:

Szuhay Benedek egyházmegyei papi főjegyző: 1—8., 12., 14—18., 24—26., 40—50. pontokat és az I. bírósági ügyet.

Molnár László egyházmegyei világi főjegyző: 19—22., 27—32. pontokat,

Szentiványi Dániel egyházmegyei papi aljegyző 9—11., 13., 33—39. 44. pontokat.

Dr. Orbán József egyházmegyei világi aljegyző a 23. pontot.

FÜGGELÉK.

I.

LELKÉSZ ÉRTEKEZLETI JEGYZŐKÖNYV.

Felvétetett a f. borsodi ref. egyházmegye 1908 évi július hó 28-án Edelényben tartott lelkészértekezleti közgyűlésén.

Jelen voltak: Demeter Bertalan elnöklete alatt: Vadászy Pál Balogh István, Bartha Mihály, Batta József, Botos József, Csíky József, Csíky Zoltán, Csizmadia Jenő, Dakó Lajos, Elek József, Farkas József, Jólsvay Dénes, Kerekes János, Kun József, Nagy Barnabás, Svingor József, Simon József, Szuhay Benedek lelkészek, Almássy Bertalan, Pozsga József h. lelkészek.

Jegyzők: Szentmártoni Dániel és Bartha Gyula

Elmaradásukat kimentették: Lesko László, Szabó József, Pataky János, Bodolay Miklós, Rozgonyi László, Horváth János, Kőrösy István, Némedy József, Barna Gyula, Kazay Géza, Doktor Gyula, Osváth Zoltán, Nagy Lajos, Tussay János.

Nem igazolták: Zajzon Mihály, Lengyel Gyula, Tóth János, Nagy Sándor, Bárdos István, Beregszászy Ferenc, Fóris János. A megállapított 4—4 kor. bírságban elmarasztaltattak.

1. Közének s Jólsvay Dénes zilizi új lelkésztársunk szép alkalmi imája után Demeter Bertalan elnök meleg szavakkal üdvözölve a jelenlevőket

értekezleti gyűlést megnyitotta.

2. Olvastatott Dávid József értekezleti elnök levele, melyben jelezve azt, hogy az elnöki állásban 3 évet kitöltött, alapszabályunk értelmében beadja lemondását, kérve annak elfogadását.

Közgyűlésünk az alapszabályhoz való alkalmazkodáson kívül semmi komolyabb okát nem látja a lemondásnak, miért is tekintettel arra, hogy Dávid József a lefolyt 3 év alatt sok szép tanújelét adta az értekezleti elnökségre való rátermettségének s mindenkor a legnagyobb ügybuzgósággal és odaadó lelkesedéssel teljesítette enemű hivatását körünkben: a lemondást ugyan tudomásul veszi, de ugyanakkor Dávid Józsefet az elnöki állásra a legjobb reményekkel s egyhangú lelkesedéssel ismételten megválasztja.

3. Olvastatott Ragályi Béla egyh. megyei gondnok úr levele, melyben az értekezletből való kilépését ismételten bejelenti.

Tudomásúl szolgál.

4. Szuhay Benedek felolvassa „A ker. vallás és a szocializmus“ című és „Senki más fundamentumot nem vethet azon kívül, amely egyszer vettetett s amely a Jézus Krisztus“ jelige alatt beérkezett pályamunka megbírálnak végett tavaszi értekezleti gyűlésünk által kiküldött bizottság bírálati előterjesztését. Ismertetvén a pályamunka felosztását és tartalmát, elismerőleg nyilatkozik annak komoly, mélyreható, tudományos alapon álló tárgyalásáról; a Jézusról, mint a legnagyobb társadalmi reformátorról rajzolt képet hűnek, igaznak, felségesnek mondja. Szerző felfogása tiszta, eszmeköretág, előadása tudományos, nyelvezete világos. E kiváló jó tulajdonságai mellett azonban hibája a műnek, hogy nem terjeszkedik ki hazai viszonyainkra s csupán nemzetközi szempontból tárgyalja a szocializmust; hibája továbbá, hogy nem jelöli meg a szocializmus elleni védekezés fegyvereit s nem próbálja annak eszméit összeegyeztetni a ker. vallás magasztos elveivel, nyelvezetében pedig nem tud szabadúni az idegen használatától. Ezen hibáktól eltekintve azonban a szerző műve mindnyájunkra nézve nyereségnek tekinthető s mint ilyen a felolvasásra s a 20 kor. pályadíjra érdemes.

Értekezletünk örömmel járúlva hozzá az előterjesztéshez, szerzőt szívesen megdicséri s részére a 20 kor. díjat kiadja, a pályamű felolvasását a legközelebbi gyűlésre tűzi ki. A mű szerzője: Demeter Bertalan értekezleti alelnök A bírálat bizottságnak s előadójának is köszönettel és elismeréssel adózik értekezletünk.

5. Szuhay Benedek — mint a tavaszi értekezleti közgyűlésünk jegyzőkönyvének 7-ik pontja értelmében a nyugdíjterhek csökkentése tárgyában kiküldött bizottság előadója — felolvassa a bizottság nevében és megbízásából általa megkészített s nagy gondal összeállított véleményes javaslatot, melyben hiteles számítások alapján feltünteteti egyházmegyei gyámtárunk mai vagyoni helyzetét, évi bevételeit-kiadásait-, rámutat a gyámtár rohamos fejlődésére, kimutatja, hogy ez önerőnkéből összerakosgatott alapunk minden legkisebb rázkódtatás nélkül segíthet most rajtunk, végül egybe-

vetve a gyámtárnak normális viszonyok mellett remélhető ezutáni bevételeit és kiadásait: a kiküldött bizottság egyhangú megállapodásaként indítványozza, miszerint mondja ki értekezletünk, hogy nyugdíj-terhünk könnyítése céljából 5 éven át 2—2 ezer, tehát összesen 10 ezer koronát kiszakítunk az egyh. megyei gyámtárból, mely összeg a lelkészi szolgálati évek arányában oly módon lenne szétosztandó, hogy minden szolgálati évre 16 kor. esnék, megjegyeztetvén, hogy 1890 előtt, amikor t. i. az új gyámtár megalakult 8—8 szolgálati év vétetik egynek, aki tehát p. o. 1867 óta szolgál mint rendes lelkész, szolgálati éveinek száma 1890 előtt = 2 év, 1890 óta = 18 év, összesen 20 év s egy ilyen lelkésztársunk fog kapni 20×16 kor., összesen 320 koronát. Az így felosztandó gyámtári tőke-segélyből a nyugdíj intézetbe be nem lépett éltesebb lelkésztársaink is megfelelő arányban részesítendőek.

Értekezlet a bizottság munkálatát beható, komoly tanácskozás tárgyává teszi s az ott feltüntetett számítások alapján meggyőződve arról, hogy a kérdéses 10 ezer korona kiszakítása sem a gyámtár jövőjét nem veszélyeztetné, sem özvegyeink mostani évi járulékait nem csökkentette, más felől tekintve azt, hogy e gyámtárat évek hosszú során át mi magunk gyűjtöttük össze csekély jövedelmünkből s mint ilyenhez nekünk feltétlenül jogunk van, sőt a méltányosság, de meg a parancsoló körülmény is azt kívánja, hogy az újabban reánk nehezedő nyugdíjterhek könnyítésénél ez az önerőnkől összehozott alap segítségünkre jöjjön: kimondja értekezletünk, hogy a kiküldött bizottság javaslatát teljes egészben elfogadja, a nagyf. egyházmegyére jóváhagyás végett tisztelettel felterjeszti, de ugyanakkor aláveti magát ugyancsak a javaslatban kifejezett azon kötelezettségnek, hogy ha a tervbe vett tőke csonkítás folytán egyházmegyei gyámtárunknál az évi bevételek esetleg nem fedeznék a kiadásokat, mi kebelbeli lelkészek egyetemlegesen magunkra vállaljuk a mutatkozó hiány megtérítését.

6. Olvastatott az alsó borsodi és tornai egyházmegyék lelkész értekezletének a nyugdíjterhek könnyítése tárgyában megho-

zott és hozzánk csatlakozás végett jegyzőkönyvi kivonatban áttett határozata, melyek közül előbbi a nyugdíj intézeti járulékok 40⁰/₀-át, utóbbi pedig 23⁰/₀-át a főtiszt. egyházkerület kezelése alatt levő „Hollandi-Szükösi“ tárból kívánja a kerületbeli papság helyett segélyképen befizetni.

Bár a múlt tavaszi egyházkerületi gyűlésen épen az említett 2 egyházmegye lelkészi testületével egyértelműen értekezletünk megtette e fontos ügyben a szükséges lépéseket s már akkor felhívtuk a főtiszt. egyházkerület figyelmét a nyomasztó helyzetünk által teljesen indokolt segedelem nyújtásra, tekintettel azonban arra, hogy a kerületi gyűlés e mondhatni életbevágó kérdés tárgyalásánál meglehetősen rideg, tartózkodó álláspontra helyezkedett, midőn minden alaposabb irányítás nélkül egyszerűen átutalta 3 egyházmegye kérvényét a pénzügyi választmányhoz, melynek egyes tagjai már jó előre lehetetlennek mondták kérelmünk bárminő arányban való teljesítését; de tekintetearra is, hogy a nevezett „Hollandi-Szükösi“ tárnak tulajdonképeni feladata épen a szegény sorsban levő kálvinista papság felsegélése, anyagi helyzetének könnyítése: értekezletünk úgy a tornai, mint különösen az alsóborsodi indítványhoz elvben hozzájárul, a megújítandó közös akcióhoz készséggel csatlakozik, de ugyanakkor kimondja, hogy a nagyfontosságú kérdés minél sikeresebb megoldása céljából a maga részéről külön felterjesztéssel is fog járulni a főt. egyházkerület elé, mely felirat megkészítését Szentmártoni Dániel és Bartha Gyula értekezleti jegyzőkre bizza.

7. Olvastatott Pataky János írásbeli beadványa, melyben bővebb eszmecsere tárgyául felveti a kérdést: „Tehet-e a lelkész s presbitérium falusi gyülekezeteinkben s ha igen mit tehet a vadházasságok korlátozására vagy teljes megszüntetésére?“ S e kérdésre felelve különböző eljárási módokat ajánl, amelyek alkalmazása az ő gyülekezetében sikerrel járt.

Beható eszmecsere eredményeképen értekezletünk nem foglal állást s nem kívánja a lelké-

szeket kötni e tekintetben, hanem amennyiben a viszonyok és körülmények gyülekezetenként különbözök, minden egyes lelkész bölcs belátására bízva, hogy mikor, milyen eljárást alkalmazzon a vadházasságokkal szemben.

8. Olvastatott Pataky János indítványa, melyben a „Magy. Prot. Irod. Társaság“ koszorú füzetének minél szélesebb körben való terjesztését ajánlja lelkésztársaink figyelmébe.

Értekezletünk ismerve a koszorú füzetek népies, de amellett mély vallásosságot árasztó nemes irányát, maga részéről is a legmelegebben alánlja ez igazán értékes füzeteknek minél szélesebb körben való terjesztését s az ilyen nemes hivatást betöltő M. P. I. T.-nak ez úton való buzgó támogatását.

9. Olvastatott Szuhay Benedek indítványa egyetemes névtár szerkesztésének kieszközlése iránt.

Értekezletünk felkéri egyházi főhatóságainkat, hogy a már több mint 2 évtized óta kiadatni határozott, de mind ez ideig meg nem jelent egyetemes névtárt, mely egyházaink országos állapotáról nyújtana tájékoztatást, közérdekből megszerkesztetni s az egyes egyházakkal beszereztetni méltóztassék.

10. Tekintettel azokra az eltérő értelmezésekre, melyeknek alapján az adócsökkentési segély iránti kérvényezéshez szükségelt „Rovatos-Ívek“ kiállítottak, tavaszi értekezletünk megbizta a tanácsbírói kart, hogy a kérdést tanulmányozva, az egyöntetű eljárás lehetővé tétele végett kimerítő tájékoztatást nyújtson e tárgyban értekezletünknek. Elek József, mint a tanácsbírói kar előadója ismerteti a rovatos-ívek egyes tételeit s felvilágosítást nyújt azok mikénti kitöltésére nézve a legutóbbi konvenci utasítás alapján, melyhez okvetlenül alkalmazkodnunk kell. Amennyiben pedig az egyes egyházak kérvényeinek felszerelése kívánatosná tenné, a tanácsbírói kar szívesen felajánlja szolgálatait a kérvényeknek — természetesen a szükséges előmunkálatok megtétele mellett — a helyszínén való felszerelésére.

Értekezletünk szívesen hallgatva a részletes tájékoztatást, kimondja, hogy a bizottság munkálatát a szükséghez képest, a „Rovatos-Ívet“ pedig 1000 példányban a közigazgatási pénztár terhére kinyomatni kéri, ennek eszközlése s az egyes egyházaknak való megküldésére pedig a Nagyt. esperes urat felkéri.

11. Mint sérelmes dolog említettett értekezletünkön, hogy a lelkészi fizetések után kivetendő IV. oszt. kereseti adó megállapításához a pénzügyigazgatóság megkeresésére a főtiszteletű püspöki hivatal kiszolgáltatja az 1894. évi „Jelentő-Íveket“.

Értekezletünk a Nagyt. egyházmegye útján felkéri a főtiszt. püspöki hivatalt, hogy amennyiben ilyen irányú megkeresés intéztnék hozzá, hozza tudomására a m. kir. pénzügyigazgatóságának, miszerint a lelkészi fizetések 1894. év óta sok változáson mentek keresztül s így a „Jelentő-Ívek“ a IV. oszt. kereseti adó kivetési alapjául nem szolgálhatnak.

12. Olvastatott a sárospataki főiskola közigazgatójának a Nagyt. esperes úr útján lelkészi karunkhoz intézett ama felhívása, mely szerint a főiskolánkban létesített internátus sorsát felkarolva — ott, ahol alkalom kínálkozik — a jobb módú tanítatók szülék jóakarató befolyásolásával tegyünk meg minden tőlünk telhetőt e kétségkívül üdvös intézmény érdekében.

Értekezletünk a szíves felhívásnak engedve készséggel felajánlja közreműködését az internátus sorsának előbbvitelére.

13. Több tárgy nem lévén

elnök a gyűlést bezárja.

Kelt mint fent.

Jegyzették :

DEMETER BERTALAN
ért. elnök.

SZENTMÁRTONI DÁNIEL,
BARTHA GYULA
ért. jegyzők.

II.

Az országos gyám tárba az 1896. évi első járulékot (2 $\frac{1}{2}$ %-ot) 1896. február havában, tehát előlegesen a következő lelkészek fizették be :

1. Balog István edelényi lelkész	32 K 04 f.
2. Bartha Mihály vámosi	70 „ 06 „
3. Barna Gyula s.-ivánkai	21 „ 30 „
4. Bárdos István kondói	30 „ 98 „
5. Batta József f.-kelecsényi	30 „ 24 „
6. Bodnár István d.-horváti	42 „ 34 „
7. Botos József parasznyi	40 „ 38 „
8. Csizmadia Jenő bánhorváti	38 „ 54 „
9. Csontó Károly s.-ecsegi	38 „ 98 „
10. Dakó Lajos borsodi	36 „ 10 „
11. Dávid József hangácsi	44 „ 84 „
12. Doktor Gyula s.-kazinci	48 „ 06 „
13. Elek József bábonyi	43 „ 16 „
14. Farkas József hegymegi	23 „ 72 „
15. Horváth János r.-szendi	20 „ 90 „
16. Kazai Géza laki	35 „ 98 „
17. Kerekes János barcikai	24 „ 58 „
18. Kőrösi István alacskai	32 „ 38 „
19. Leskó László berentei	25 „ 88 „
20. Nagy Sándor r.-szendi	20 „ 10 „
21. Némedi József dédesi	50 „ 40 „
22. Osváth Zoltán ózdi	35 „ 06 „
23. Rozgonyi László nekézsenyi	24 „ 04 „
24. Simon József balajti	32 „ 44 „
25. Svingor József vadnai	28 „ 88 „
26. Szabó József szalonnai	29 „ 04 „
27. Szuhay Benedek kápolnai	47 „ 80 „
28. Tóth János nagybarcai	30 „ 06 „
29. Vadász Pál sajószentpéteri	68 „ 88 „
30. Vladár József radostyáni	40 „ 86 „

Összesen 1088 K 02 f.

Ez az összeg 1896. november 3-án küldetett be a Magyar Földhitelintézetnek, addig az egyházmegyei gyám tárnak kamatozott.

III.

A kiszakított 10.000 koronának felosztása következő kulcs szerint történik.

Szakácsi, Meszes, Ziliz, Varbó, Sajóivánka, mint ahol új lelkészek vannak, ennél a kérdésnél nem számítván csak 44 lelkésznek összes szolgálati éveit vehetjük alapul. — De mivel az új gyámtár 1890-ben alapított, átvevén a réginek is csekély tőkáját s egyesítettvén ezzel azon lelkészeknél, akik 1890. előtt is szerepeltek, az 1. sz. befizetés után 8 szolgálati év tesz egyet. Vagyis e névsor hivatalosan ez:

	hiv. lépett.	szolg. éveinek száma.
1. Szabó József	1867.	18 + 2
2. Csontó Károly	1871.	18 + 2
3. Bartha Mihály	1881.	18 + 1
4. Elek József	1890.	18
5. Demeter Bertalan	1901.	7
6. Vadászy Pál	1875.	18 + 2
7. Szuhay Benedek	1889.	18
8. Bárdos István	1885.	18 + 1
9. Nagy Barna	1901.	7
10. Vladár József	1867.	18 + 2
11. Botos József	1888.	18
12. Kőrösi István	1883.	18 + 1
13. Lesko László	1871.	18 + 2
14. Doktor Gyula	1883.	18 + 1
15. Kerekes János	1894.	14
16. Svingor József	1875.	18 + 2
17. Bartha Gyula	1907.	1
18. Bodnár István	1884.	18 + 1
19. Tóth János	1887.	18 + 1
20. Csizmadia Jenő	1879.	18 + 2
21. Horváth János	1886.	18 + 1
22. Nagy Lajos	1904.	4
23. Pataki János	1904.	4
24. Némedi József	1865.	18 + 3
25. Rozgonyi László	1876.	18 + 2
26. Bodolay Miklós	1905.	3

	hiv. lépett.	szolg. éveinek száma
27. Simon Gyula	1904.	4
28. Osváth Zoltán	1891.	17
29. Barna Gyula	1894.	14
30. Csapó János	1900.	8
31. Csiky József	1900.	8
32. Batta József	1896.	12
33. Beregszászy Ferenc	1899.	9
34. Szentmártoni Dani	1901.	7
35. Nagy Sándor	1861.	18 + 3
36. Lengyel Gyula	1905.	3
37. Dakó Lajos	1894.	14
38. Balogh István	1878.	18 + 2
39. Simon József	1862.	18 + 3
40. Farkas József	1884.	18 + 1
41. Nagy Ferenc	1907.	1
42. Kazay Géza	1888.	18
43. Dávid József	1890.	18
44. Csiki Zoltán	1906.	2

Összesen : 589 + 35

624 év.

Ha most összeadjuk a fenti lelkészek szolgálati éveinek a számát: az 1890. év óta szolgáló lelkészek szolgálati éve 589.; az 1890. év előttié 8 évet számítva egynek 35.; összesen 624. esztendőre számítható összes szolgálati évünk. S ha a 10.000 koronát e számmal elosztjuk; 1 évre 16 korona esik, mint jutalék s 16 korona, mint felmaradt összeg marad a pénztárban.

6, 4, 2 ezer korona a tárnak kamatozik. Ennek marad az egyházak félszázaléka mit számításba se vettünk. De ennek marad a fölemelt államsegély $\frac{1}{3}$ -a is. Mert saját érdekünk azt parancsolja, hogy e tárra mindenkor figyelemmel legyünk.

E 10.000 korona 5 évre felosztva a mondott kulcs szerint volna kiadandó, illetve nekünk felsőborsodiaknak ennyivel, azaz 10.000 koronával kevesebbet kellene fizetni a lelkészi nyugdíjintézetbe. Hasonlóképen 5 évre egyenlően felosztva kapnák vissza jutalékaikat azon idős lelkészek is, akik életkoruknál fogva nem léptek be a nyugdíjintézetbe. Kapna tehát egy 18 éve szolgáló lelkész, amilyen a legtöbb $18 \times 16 = 288$ korona segélyt. S ha ezt öt felé osztjuk 57 kor. 60 fillért fizetne a gyántár helyettünk évenként

Ezek alapján mondja ki értekezletünk, hogy 10000 koronát a gyámtárból kiszakít. Ezt a mondott kulcs szerint nyugdíjintézeti célokra felhasználja. És ha ez határozatilag kimondatik: segítettünk magunkon is anélkül, hogy egy fillérrel is megkárosítanók eddigi és leendő özvegyeinket. Mondja ki azt is, ha pedig az özvegyek száma hihetetlen nagyságra felszaporodnék s a 40000 korona tőkének kamata és a remélhető jövedelmek nem fedeznék az évi szükségleteket mint kiadásokat: akkor mi, felsőborsodi lelkészek kötelezzük magunkat arra, hogy a hiányt sajátunkból fedezni tartozunk (illetve a tárnak megtérítjük). S e határozat kimondását azért tartjuk helyesnek, mert ez minden aggodalmat eloszlat. S talán évek múlva, ha korpótlékaink avagy törzsfizetéseink rendezve lesznek: a jobb anyagi állapot kedvezőbb helyzetbe hozhat bennünket, amikor az esetleg felmerülhető fedezetlen évi járulékok pótlása nem lesz teljesen hihetetlennek látszó kötelesség.

S ha most arra akarunk feleletet adni, hogy az alapítók szellemével nincsen-é ellentétben e tekintélyes összegnek kiszakítása: határozottan felelhetjük azt: nincsen. Mert mit is mond az első megerősített alapszabály 31. §-a gyámtárunknak?

31. §. *A ref. egyház országos papi özvegyárva-gyámintézetnek megalakítása esetén a jelen gyámtár megszűnik. Az eddig befizetett tagsági, illetve belépési díjakból fizettetik ki az országos gyámtár részére a lelkészek belépési díjai!*

És mi az egyesítés után 1895. szept. 3. napján Bánhorváton tartott közgyűlés jegyzőkönyvének 22. pontja szerint e 31. §-t következő közgyűlési határozattal nagylelkűleg töröltük ekképen: „Az 1890. aug. 20. napján megerősített gyámtár alapszabályainak 31. pontja érvényen kívül helyeztetik“. Vagyis feltartottuk az országos mellett ezt is — súlyosan megróván özvegyeinkért önnönmagunkat. Fenn akarjuk tartani most is, pedig már a lelkészi nyugdíjintézet kirótt tartozásai is veszedelmesen szorongatnak bennünket. Ehhez, ennyihez föltétlen jogunk van, különösen akkor, midőn az özvegyek a régi 200 korona helyett ma már 280 koronát kapnak s ezt özvegyeinknek még visszafizetésünk kiadásával is biztosítandjuk.

Az évi tagdíjak befizetését a lelkészek részéről azért tartottuk jónak meghagyni, mivel 40 lelkész államsegélyes lévén, helyettük az évi járulékokat az állam fizeti kongruában, tehát őket ez nem terheli. (A méltányosság, sőt az osztó igazság azt hozná magával, hogy az a 9 nem kongruás felsőborsodi lelkész pedig, akiknek fizetésük alig 50—100—200 koronával haladja meg az 1600 koro-

nát, rengeteg terhőkre való tekintetből mentetnének fel az évi tagsági díj fizetési kötelezettségek alól legalább 5 évig, vagy helyzetünk javításáig. Nálunk se $\frac{1}{6}$ -od, se stólaveszteség, se gyámtári nyugdíjintézeti járulék levonásba nem jön. E kívánalom méltányos is, igazságos is.)

Ime, nt. lelkészi értekezlet! Ezekben kívántunk megfelelni a tanulmányozás végett kiadott nagyfontosságú kérdésekre. Mi nyugodt lélekkel, az alapszabályok összevetése, a tényleges számadások kellő mérlegelése, sanyarú helyzetünk és felhalmozódott teendőink nehézségének, fontosságának kijelentése után bizvást állíthatjuk, hogy ennyit megerősített gyámtárunk érettünk bátorsággal kifizethet; hiszen évtizedek óta mi utolsó filléreinket is arra a szent oltárra rakosgattuk, amelynek melegítő tüzét — szükségünk e nehéz időszakában, most, nemcsak az özvegyek és árvák, de mi is érezni és élvezni akarjuk!

Adja Isten! Úgy legyen!

SZUHAY BENEDEK,
biz. előadó.

A jegyzőkönyv rövid tartalma.

1. A közgyűlés megnyitása.
2. Esperesi félévi jelentés felolvastatik.
3. Távol levők igazoltatnak.
4. Köszönő levelek felolvastatnak.
5. Bodnár István haláláról való megemlékezés.
6. Miklós Ödön világi tanácsbíróhoz részvétírat küldetik.
7. Szakaszbeli tanácsbírák jelentése.
8. Tanítók beerősítése.
9. Révai Miksa tanító oklevele megszerzésére utasítatik.
10. Danyi József ideiglenesen Berentére tanítónak alkalmaztatik.
11. Juhász Andor ideiglenes tanító megrovatik.
12. Bálint János és Ferenczy Dávid s.-lelkészek bekebeleztetnek.
13. Lelkészerterkekezleti jkönyv felolvastatik. (Kebelbeli gyámtárról való intézkedés, többrendbeli felterjesztés.)
14. Tanügyi bizottsági jegyzőkönyv felolvastatik.
15. Tanító-egyleti közgyűlési jegyzőkönyv felolvastatik. Intézkedések.
16. Kerületi képviselők kiküldetnek.
17. A felsőborsodi felirat a klerikalizmus túlkapásai tárgyában.
18. A „*Ne temere*“ pápai bulla ellen való felterjesztés.
19. A szegények gondozásáról szóló szabályrendelet elfogadtatik.
20. A korcsmák vasárnapon való csukva tartás ellenőrzésére az egyházi előljárók figyelmeztetnek.
21. Az egyházi alapítványok felettes hatóságaink jóváhagyásáva látandók el.
22. Az egyházmegyei számvevőszék szabályrendelete kevés módosításra felterjesztetik.
23. Egyházmegyei ügyész jelentése felolvastatik az új végrehajtási novellával szemben tanusított eljárásukról.
24. A Magyar Prot. Irodalmi Társaság és a Lorántfy Zsuzsanna-egyesület a hívek szeretetébe ajánltatik.
25. A „Bethlen Gábor-kör“ 20 korona segélyt kap.
26. Az új államsegély felosztási tervezete.
27. Ózd szerződése felterjesztetik.
28. Ládbessenyő ingatlanok eladását kérelmezi.
29. Bárdos István körlátogató helyére Kun József varbói lelkész választatik.
30. Sajólászlófalva pincehelyének eladását kérelmezi.

31. A varbói kivetés megerősítettik.
32. Küldöttségi jelentés a Harica patakról.
33. A sajobámosi egyház halasztást kér a gyűléstartás iránt.
34. Nagy Barna kondói lelkész halasztást kér.
35. Nagy Barna követelése orvoslást nyer.
36. Sajóivánka váltótartozása kifizetésére utasítottatik.
37. Nagy Barna kérelme tárgytalan, mivel volt kondói lelkész tartozását kifizette.
38. Csiky József befelel többnevű szabálytalanságokra.
39. Sajóivánka panaszát egység szerint intézze el egymás között a volt s a jelenlegi lelkész.
40. A meszesi egyház érdekében tett intézkedések.
41. Szakaszbeli tanácsbírák jelentése a beiktatásokról.
42. Kazay Géza kérelme teljesítettik.
43. A varbói egyház kérelme tőkesegély tárgyában.
44. Segélykérő kérvények.
45. Az egyházlátogatói járások elosztása.
46. Szuhay Benedek tanácsbíró kérelme teljesítettik.
47. Választások, beerősítések felterjesztése.
48. Közhirdetésre ajánlott egyházak névsora.
49. Jövő közgyűlésünk helye.
50. Jegyzőkönyvhitelesítés.

BÍRÓSÁGI ÜGY.

Az időszaki tanács megalakításáról.

FÜGGELÉK.

- I. Lelkészerterkezletű jegyzőkönyv.
- II. A gyámtárba előlegesen fizető lelkészek névsora.
- III. A kiszakított 10.000 koronának mikénti felosztása.

